

δελτίο

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ
THE FRIENDS OF THE BENAKI MUSEUM

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΤΙΜΗ ΓΙΑ ΜΗ ΜΕΛΗ: 1 ΕΥΡΩ

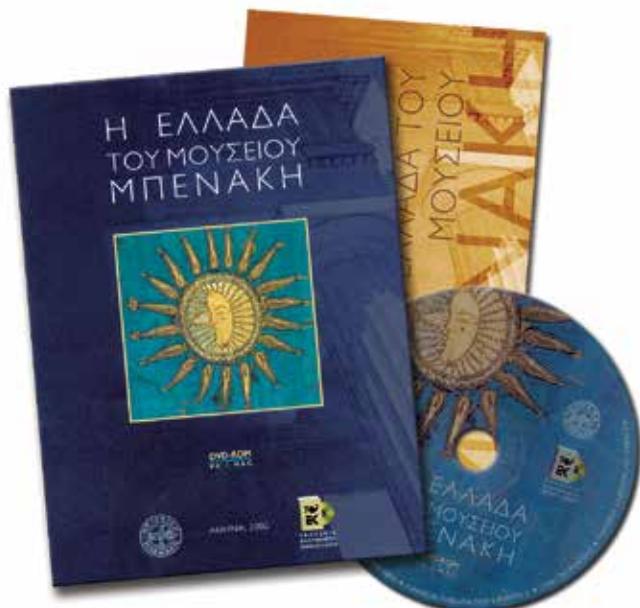
Τό Μουσεῖο καί οἱ Φίλοι του

Αγαπητοί Φίλοι,
Λίγοι ἀπό σᾶς συνεορτάσατε στίς 18 Μαΐου τήν Παγκόσμια Ήμέρα τῶν Μουσείων, πού ἦταν ἐφέτος ἀφιερωμένη στούς «Φίλους» τῶν Μουσείων, τούς δραγανωμένους σέ Συλλόγους μέ παλιά καί νέα ίστορία, μέ πλούσια δραστηριότητα καί πολύ καλές πάντα προθέσεις ἐνίσχυσης τῶν Μουσείων, μέ τά όποια συνδέονται. Τιμώμενο Μουσεῖο εἶχε ἀνακηρυχθεῖ ἐφέτος ἀπό τό Ελληνικό Τμῆμα τοῦ ICOM (International Council of Museums) τό Μουσεῖο Μπενάκη καί σέ μιά σεμνή τελετή στήν ὁραία αἴθουσα τοῦ ἰσογείου μέ τά κυκλικά ὑπερῶν, δοσοί «Φίλοι» εἰδοποιηθήκαμε λίγες μέρες νωρίτερα, εἶχαμε τήν χαρά νά ἀκούσουμε θερμά λόγια ἀναγνώρισης τῆς προσφορᾶς μας, μιᾶς προσφορᾶς πρός τό Μουσεῖο Μπενάκη, πού ἔχει παράδοση 45 καί πλέον ἐτῶν καί προέρχεται ἀπό τόν πολυπληθέστερο Σύλλογο Φίλων ὃλης τῆς Έλλάδος (1.300 μέλη σήμερα). Μέ ἵκανοποίηση γνωρίσαμε καί ἄλλους Συλλόγους μέ πλούσια δράση στόν δικό τους τομέα, καθώς καί τίς γενικότερες κρίσεις καί προοπτικές τῆς κοινῆς στέγης ὅλων τῶν Συλλόγων ἀπό τίς δραστήριες ἐκπροσώπους τοῦ ICOM καί τῆς ΕΟΣΦΙΜ, κυρίες Τέτη Χατζηνικολάου καί Λίλα ντε Τσάβες. Έμεῖς, ἀνεξάρτητα ἀπό ἀναγνωρίσεις καί ἐπαίνους, συνεχίζουμε τό προγραμματισμένο ἔργο μας, πού ἐνισχύει ἥθικά καί ψυχικά τό ἀγαπημένο μας Μουσεῖο, ἓνα Μουσεῖο κόσμημα τῆς Αθήνας καί τῆς χώρας μας στήν πιό εύτυχισμένη ὡρα τῆς ζωῆς του μετά τήν ἀνακαίνιση καί ἐπέκτασή του καί μέ τίς λαμπρές προοπτικές του. Έχουμε ἐπίγνωση ἀκόμη ὅτι ἔτοι ὑπηρετοῦμε καί τούς εὐρύτερους στόχους κάθε μεγάλου Μουσείου, πού ἔκτείνονται στόν κοινωνικό καί παιδευτικό τομέα καί ἀφοροῦν τελικά τό παρόν καί τό μέλλον τῆς πατρίδας μας.

Τό σημερινό μήνυμά μας πρός τούς «Φίλους» ἔχει ὅμως καί τήν θετική γι' αὐτούς πλευρά τῆς ἀνταπόκρισης τοῦ Μουσείου πρός τούς «Φίλους» του. Μέ ἀπόφαση τῆς Διοικητικῆς Έπιτροπῆς τοῦ Μουσείου Μπενάκη ὅλες οἱ ἐκδόσεις του - καί εἶναι πολλές καί σπουδαῖες - καθώς καί τό πολυτιμότατο DVD-ROM, δό Οπτικός Δίσκος μέ τήν ίστορία, τήν δραγάνωση, τά ἐκθέματα, τίς ἐκδόσεις, τίς δραστηριότητες τῶν Τμημάτων του καί πολλά ἄλλα, ὅλα θαυμάσια εἰκονογραφημένα, πωλοῦνται στά μέλη τοῦ Συλλόγου ἀπό τό Γραφεῖο τῶν Φίλων μέ ἐκπτωση 20%. Έλπιζουμε καί περιμένουμε οἱ ἀγαπητοί «Φίλοι» νά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τήν συμφέρουσα καί φιλική αὐτή προσφορά τοῦ Μουσείου, πράγμα πού ἔχει καί γιά τίς δύο πλευρές ἀξία καί ὀφέλεια.

Καλός καλοκαίρι, ἀγαπητοί Φίλοι, μέ ἐντρύφημα τό νέο τεῦχος τοῦ Ένημερωτικοῦ σας Δελτίουν καί μέ σας καλό ἀγοράσετε ἀπό τό Γραφεῖο μας γιά τίς καλοκαιρινές σας διακοπές καί ὅχι μόνο.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Με την έναρξη της νέας χρονιάς η Επιτροπή Εκδηλώσεων εισήγαγε και μία καινοτομία στα δεδομένα του Σωματείου: για πρώτη φορά ετοίμασε και απέστειλε στα μέλη πλήρες πρόγραμμα για όλο το πρώτο εξάμηνο του 2003, από την πίττα της 15ης Ιανουαρίου έως και την παραδοσιακή εκδρομή στις αρχές του Ιουνίου, που φέτος οργανώνεται στην Κέα. Στις 19 αυτές εκδηλώσεις προστέθηκαν το Μάρτιο άλλες έξι, εμπλουτίζοντας έτι περαιτέρω το πρόγραμμα των Φίλων.

Κ. Μανώλης

Τη δραδιά της κοπής της πίττας άνοιξε η ομιλία του Προέδρου, κυρίου Λίνος Μπενάκη

ΚΟΠΗ ΠΙΤΤΑΣ

Είτε λόγω καλής διάθεσης, είτε εξ αιτίας του απολαυστικού μπουφέ, είτε διότι πρόγραμματι ήταν καλύτερα οργανωμένη από τις προηγούμενες χρονιές, η φετινή πίττα ικανοποίησε περισσότερο από ποτέ τους πολυάριθμους παρισταμένους Φίλους. Στη φιλόξενη αίθουσα του N.J.V. Athens Plaza στο Σύνταγμα κόπτηκε στις 15 Ιανουαρίου η πίττα του Σωματείου (που ως δια μαγείας τριπλασιάζεται σε όγκο κάθε χρόνο και περιέχει τρία φλουριά αντί ενός!), συνοδεύομενη από θελκτικότατο (για την όραση και τη γεύση) μπουφέ, πολλούς και μεγάλης ποικιλίας λαχνούς, ενδιαφέροντα σχόλια των Φίλων. Το Συμβούλιο εκφράζει θερμές ευχαριστίες και από τη θέση αυτή στους Φίλους που προσέφεραν τα αντικείμενα της λαχειοφόρου αγοράς και ιδίως στην υπεύθυνη του Πωλητηρίου του Μουσείου, και Δέσποινα Γερουλάνου, υπενθυμίζεται δε ότι από τα έσοδα των λαχνών διατέθηκαν €1.500 για την ενίσχυση του Ζωγραφείου Λυκείου της Πόλης. Τη δραδιά άνοιξε ο Πρόεδρος, κύριος Λίνος Μπενά-

Η τυχερή της πίττας του Διοικητικού Συμβουλίου, κυρία Λένα Χατζηπέτρου

κης, και ο εκπρόσωπών της Διοικητική Επιτροπή του Μουσείου, κύριος Μίκης Μελάς, που παρουσίασαν τα σχέδια των Φίλων και του Μουσείου αντιστοίχως για τη χρονιά που μόλις ξεκινούσε. Είναι βέβαιο ότι αν η πρώτη συνάντηση των Φίλων στο νέο έτος διεξήχθη σε τόσο ευχάριστη και φιλική ατμόσφαιρα, θα πρέπει όχι απλώς να αισιοδοξούμε, αλλά να είμαστε σίγουροι και για τις υπόλοιπες 350 ημέρες!

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

Καθώς η σειρά διαλέξεων για τον κύκλο Στα δήματα του Πανασία ολοκληρώθηκε το περασμένο φθινόπωρο, για τους πρώτους μήνες του 2003 οργανώθηκε μία ακόμη ομιλία, στις 5 Μαρτίου, με θέμα: “Βυζάντιο: παράδοξο – ένδοξο – ορθόδοξο”. Ο Δρ. Φιλοσοφίας και Φιλοσοφίας των Μαθηματικών Κωνσταντίνος Σμιόπουλος παρουσίασε εν εκτάσει μία σειρά θεμάτων της βυζαντινής ιστορίας, εκ των οποίων σημειώνουμε ενδεικτικά για όσους δεν κατόρθωσαν να παρευρεθούν τη γένεση, την υπόσταση και τη συνταγματικότητα του βυζαντινού κράτους και της αυτοκρατορικής εξουσίας, την πολυκύμαντη σχέση του με τη Δυτική Ευρώπη, με το μεσαιωνικό κόσμο και την κοσμοθεωρία του μεσαιωνικού ανθρώπου, με το παπικό κράτος και τις μορφές κρατικής εξουσίας της Δύσης, το φιλοσοφικό υπόβαθρο της αρχαιότητας στο οποίο στηρίχθηκε η ορθόδοξη Ανατολή, η θρησκευτική και η πολιτική ηγεσία της. Επρόκειτο για μία κατά κοινή ομολογία των παρισταμένων άκρως εντυπωσιακή σε βάθος και συγχρόνως σε έκταση και πολυμορφία ανάλυση, το γραπτό κείμενο της οποίας ελπίζουμε να καταστεί συντόμως διαθέσιμο στους Φίλους.

ΞΕΝΑΓΗΣΕΙΣ

Στο θεματικό κύκλο Γνωριμία με το Μουσείο μας εντάχθηκαν επτά ξεναγήσεις, μέσω των οποίων οι Φίλοι ήλθαν σε επαφή με Τμήματα του Μουσείου που δεν είναι προσιτά στο κοινό, αλλά και με την πολυυσητημένη έκθεση της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας. Έτσι, στις 27 και στις 31 Ιανουαρίου τρεις ολιγάριθμες ομάδες ξεναγήθηκαν στα εργαστήρια συντήρησης έργων τέχνης από τους εξειδικευμένους συντηρητές εικόνων, ελαιογραφιών και ξυλόγλυπτων αντικειμένων, γυαλιού, χαρτού, υφάσματος, μετάλλων, κεραμικών. Τα εν λόγω εργαστήρια οργανώθηκαν με την ευκαιρία της επανέκθεσης των συλλογών του Μουσείου και, έχοντας αποκτήσει πολύτιμη πείρα, οι εργαζόμενοι σε αυτά επιστήμονες εξακολούθιον πάντοτε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Μουσείο, δεχόμενοι συγχρόνως και πολυάριθμες εξωτερικές παραγγελίες συντήρησης και αποκατάστασης αντικειμένων της ειδικότητάς τους. Αμέσως μετά οι υπεύθυνοι του Τμήματος Τεκμηρίωσης παρουσίασαν στους Φίλους το πρόγραμμα καταγραφής των συλλογών του Μουσείου, την εφαρμογή πολυμέσων σε CD-ROM “Η Ελλάδα του Μουσείου Μπενάκη”, καθώς και την παλαιότερη εφαρμογή “Ελληνικά Κοσμήματα από τις Συλλογές του Μουσείου Μπενάκη”, που είχε δημιουργηθεί με την ευκαιρία της διοργάνωσης της ομώνυμης έκθεσης. Η ξενάγηση συμπληρώθηκε με μικρό μπουφέ και κρασί στο Κυλικείο.

Στην οικία της Πηνελόπης Δέλτα στην Κηφισιά δρέθηκαν δύο ακόμη ομάδες Φίλων στις 17 και στις 22 Φεβρουαρίου. Η εξαιρετική φιλοξενία των εργαζόμενων στα Ιστορικά Αρχεία, η ολοκληρωμένη και απολύτως ουσιαστική ξενάγηση της υπεύθυνης των Αρχείων, κυρίας Βαλεντίνης Τσελίκα, και του κυρίου Αλέκου Ζάννα, η περιήγηση στους χώρους του ιστο-

Η κυρία Βαλεντίνη Τσελίκα αποκαλύπτει τα συνταγματικά φιλομάνια στους έκπληκτους Φίλους

ρικού κτηρίου, η παρουσίαση των συλλογών και των δραστηριοτήτων του Τμήματος, των συνθηκών φύλαξης του πολύτιμου υλικού, των διευκολύνσεων προς τους μελετητές, των παλαιότερων και των σχεδιαζόμενων εκδόσεων του, των εν εξελίξει προγραμμάτων έδωσαν την αίσθηση στα ξεναγούμενα μέλη ότι δρίσκονταν σε έναν απολύτως οικείο χώρο, που σφύζει από ζωή και ενεργητικότητα, συνιστώντας ανεκτίμητο θεματοφύλακα σημαντικού μέρους της νεοελληνικής ιστορίας.

Η Επιμελήτρια του Μουσείου, κυρία Ειρήνη Παπαγεωργίου, ανέλαβε την παρουσίαση της έκθεσης “Τάυρος, Εικόνα και λατρεία στη Μεσόγειο κατά την αρχαιότητα” σε τρεις ομάδες Φίλων, στις 16, 17 και 18 Απριλίου. Τη διεθνούς εμβέλειας έκθεση συνδιοργάνωσε το Μουσείο μας με τον Οργανισμό Προδοτής Ελληνικού Πολιτισμού, την Πολιτιστική Ολυμπιάδα 2001-2004 και το Museu d' Historia de la Ciutat της Βαρκελώνης, όπου και φιλοξενήθηκε από το Νοέμβριο 2002 έως το Μάρτιο 2003.

Έντεκα συνολικά ξεναγήσεις πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της Γνωριμίας με τα Μουσεία και τα Πνευματικά Ιδρύματα των Αθηνών. Κατεδλήθη προσπάθεια από την Επιτροπή Εκδηλώσεων αφ' ενός να καλυφθεί όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος ενδιαφερόντων και αφ' ετέρου να επισκεφθούν τα μέλη τις σημαντικότερες εκθέσεις που διοργανώθηκαν στην πρωτεύουσα με την ξενάγηση ειδικευμένων επιστημόνων.

Στις τελευταίες περιελήφθησαν οι ακόλουθες:

- **“Σαλβαντόρ Νταλί: Μύθος και Ιδιομορφία”,** στο Μουσείο Κυκλαδικής και Αρχαϊκής Ελληνικής Τέχνης Γουλανδρή, από τον ιστορικό τέχνης, Επιμελητή του Μουσείου Γουλανδρή, κ. Δημήτρη Πλάντζο στις 8 Ιανουαρίου
- **“Νερό Φύση. Ζωγραφική-Χαρακτική”,** στη Δημοτική Πινακοθήκη Ψυχικού, από την ιστορικό τέχνης, Διευθύντρια της Πινακοθήκης, Δρα Ευγενία Αλεξάκη στις 18 Ιανουαρίου
- **“Representing the world”** στο Μουσείο Φρουσίρα, από τις κυρίες Πρίντεζη και Χαλκιά στις 9 και στις 15 Μαΐου

Το παλαιό μέλος του Δ.Σ. και διακεριμένη ξεναγός κα Άρτεμις Σκουμπουρδή ανέδειξε με τον ξεχωριστό τρόπο της μία σειρά μνημείων και χώρων των Αθηνών: **την αρχαία και τη ρωμαϊκή αγορά** (2 Μαρτίου και 15 Απριλίου), την ιστορική συνοικία του Ψυρρή (5 Μαΐου), **τα παριλίσσια ιερά, το Παναθηναϊκό Στάδιο και το Ζάππειο** (18 Μαΐου), ενώ η αρχαιολόγος, κα Ι. Μιχαηλίδης, ξενάγησε τους Φίλους σε δύο γνωστούς-άγνωστους χώρους της αθηναϊκής αρχαιότητας: **το Λαύριο** (19 Απριλίου) και **το Σούνιο** (17 Μαΐου).

Από κάθε άποψη ξεχωριστή στάθηκε η επίσκεψη των Φίλων στο χώρο του **Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς** (πρώην Π.Τ.Ι.-Ε.Τ.Β.Α.) στις 10 Μαΐου, όπου μας υποδέχθηκε η Διευθύντρια του Ιδρύματος, Δρ Ασπασία Λουύη-Κίζη. Οι παριστάμενοι πληροφορήθηκαν... από πρώτο χέρι για την έως τώρα πορεία και το εντυπωσιακό έργο του Ιδρύματος (σχεδιασμός, ίδρυση και λειτουργία πρωτοποριακών για τα ελλη-

νικά δεδομένα θεματικών μουσείων, αξιόλογο εκδοτικό έργο, δαρύνουσας σημασίας έρευνα και επιστημονική παρουσία σε πανελλαδικό επίπεδο), ενημερώθηκαν για τα μελλοντικά του σχέδια, ξεναγήθηκαν στο λαμπρό αποκατεστημένο κτήριο όπου μόλις είχαν μεταφερθεί τα γραφεία του Ιδρύματος, ενώ τους παρατέθηκε και μικρή δεξιώση στην αυλή του ισογείου. Οφείλονται θερμές ευχαριστίες στην και Ασπ. Λουύη για τη θερμή φιλοξενία που επεφύλαξε στους Φίλους, σε χώρο μάλιστα που δεν είναι ανοικτός στο κοινό.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Οι ιδιαιτέρως αρνητικές συγκυρίες σε διεθνές επίπεδο, με τον απειλούμενο αρχικώς και διεξαχθέντα τελικώς πόλεμο στο Ιράκ, δεν επέτρεψαν δυστυχώς την πραγματοποίηση των δύο μεγάλων ταξιδιών του εξωτερικού που είχαν προγραμματιστεί για τις 13-16 Μαρτίου (Σινά με την ευκαιρία των Α' Χαιρετισμών) και τις 3-7 Απριλίου (επανάληψη της δυζαντινής Κωνσταντινουπόλεως). Αντιθέτως, οργανώθηκε με μεγάλη επιτυχία η τριήμερη εκδρομή στη **Μεσσηνιακή Μάνη** με την ξενάγηση του Α' Αντιπροέδρου, κυρίου Νίκου Βασιλάτου, στις 9-11 Μαΐου. Οι εκδρομείς επισκέφθηκαν την Αρεόπολη, τη Λαγκάδα, τη Στούπα, την Καρδαμύλη, το Πραστείον, το Εξωχώρι, το Λιμένι και το κάστρο της Κελεφάς, αλλά και το Γεράκι. Στο μόλις προ μηνός εγκαινιασθέν Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού στη Σπάρτη τούς περίμενε –και πάλι χάρις στις ενέργειες της Διευθύντριας του Πολιτιστικού Ιδρύματος του Ομίλου Πειραιώς, Δρος Ασπασίας Λουύη-Κίζη– η θερμή υποδοχή των υπευθύνων του Μουσείου.

E. Βασιλάτου

Ο Αντιπρόεδρος επί το έργον στην Καρδαμύλη

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Με μεγαλύτερη προσέλευση από ποτέ, η τακτική Γενική Συνέλευση πραγματοποιήθηκε όπως πάντοτε στο Ξενοδοχείο Αμαλία του Συντάγματος την 1η Απριλίου. Μετά τον απολογισμό του έργου της περασμένης χρονιάς από τον Πρόεδρο και το Γενικό Γραμματέα, τον οικονομικό απολογισμό, τον ισολογισμό και την απαλλαγή του απερχομένου Δ.Σ. από τη διαχειριστική ευθύνη, ακολούθησαν οι αρχαιορεσίες. Για πρώτη φορά εφαρμόστηκε το τροποποιημένο Καταστατικό, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα σε απερχόμενα μέλη να θέσουν εκ νέου υποψηφιότητα χωρίς την υποχρεωτική παραμονή εκτός του Συμβουλίου για ένα χρόνο, όπως συνέβαινε έως τώρα. Εκ των τριών μελών, των οποίων

έληγε η θητεία εφέτος, του Προέδρου Λ. Μπενάκη, της Β' Αντιπροέδρου Κ. Κόντου και της Μ. Γεωργιάδη, επανεξέλεγχοσαν οι δύο πρώτοι, ενώ στη σύνθεση του Συμβουλίου προστέθηκε η χρηματίσασα κατά το παρελθόν Γεν. Γραμματεύς, κυρία Ανθή Βαλσαμάκη (για τη σύνθεση του νέου Δ.Σ. βλ. σελ. 5).

ΥΠΟΔΟΧΗ ΝΕΩΝ ΜΕΛΩΝ

Για την υποδοχή των 72 νέων μελών οργανώθηκε η καθιερωμένη πλέον τελετή: στους συγκεντρωμένους στο Κυλικείο νέους Φίλους ο Πρόεδρος, κ. Λίνος Μπενάκης, παρουσίασε το σκοπό της ιδρύσεως του Σωματείου, τις δραστηριότητές του, τους τρόπους με τους οποίους στηρίζει το Μουσείο και προσβάλλει το έργο του, τις ποικίλες εκδηλώσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των μελών, τη μορφή, το περιεχόμενο και τη χρησιμότητα του Ενημερωτικού Δελτίου, και δεδαίως το έργο του ίδιου του Μουσείου. Κατά τη διάρκεια της μικρής δεξίωσης οι νεοαφιχθέντες είχαν την ευκαιρία να γνωριστούν μεταξύ τους και με τα παριστάμενα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ η κα Άρτεμις Σκουμπούρδη ανέλαβε στη συνέχεια την ξενάγηση τους στη μόνιμη έκθεση του Μουσείου που στο εξής θα περιβάλλονται και θα ενισχύουν.

ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Συγκινητική από κάθε άποψη είναι η ανταπόκριση των μελών στην έκκληση του Διοικητικού Συμβουλίου για τη συγκέντρωση εξωσχολικών διδιλίων και διοηθημάτων για τα λιγοστά ελληνόπουλα της Πόλης. Η προσφορά διδιλίων και χρημάτων, η διάδοση σε γνωστούς και φίλους της προσπάθειας, η εκδήλωση με ποικίλους τρόπους του ενδιαφέροντος Φίλων και φίλων για αυτή την εκστρατεία εκδηλώνεται σχεδόν καθημερινά. Ελπίζουμε ότι ως την έναρξη των θερινών διακοπών του Γραφείου των Φίλων στα τέλη Ιουλίου θα έχουμε ολοκληρώσει την καταγραφή των τόμων, ώστε να οργανώσουμε την αποστολή τους στα σχολεία της ομογένειας πριν από την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς. Στο προσεχές Ενημερωτικό Δελτίο θα δημοσιευθούν περισσότερες λεπτομέρειες, καθώς και ο κατάλογος των εκδοτικών οίκων που παραχώρησαν δωρεάν ή με εξαιρετικά χαμηλή τιμή μεγάλο αριθμό διδιλίων ειδικά για το σκοπό αυτό.

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

E. Μαζίνης

Οι πιο υπομονετικοί από τους εκδρομείς μπροστά στον Άγιο Σπυρίδωνα της Καρδαμύλης

Γύρος Έξω Μάνης

Η εκδρομή στη Μεσσηνιακή Μάνη σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Τους εκδρομείς μήνυσε στα μυστικά της μανιάτικης οχυρωματικής αρχιτεκτονικής ο υπογράφων, Α' Αντιπρόεδρος του Σωματείου μας, ερευνητής ο ίδιος της ιστορίας της οχυρωματικής τέχνης στην Ελλάδα.

Οι εκδρομείς επισκέφθηκαν τους πύργους του Καπιτσίουν, του Μούρτζινου και του καπετάν Κιτρινιάρη, καθώς και διεκαντινά και μεταβυζαντινά εκκλησιαστικά μνημεία της περιοχής, όπως είναι η εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στη Λαγγάδα και ο ναός του Αγίου Σπυρίδωνος στην Καρδαμύλη.

Όσα είδαν στην ανοιξιάτικη Μάνη και όσα άκουσαν για την οχυρωματική αρχιτεκτονική του τόπου από τον υπογράφοντα οι εκδρομείς, είναι δέδασιο ότι θα τους συνοδεύουν για καιρό σαν μια γλυκιά ανάμνηση.

Στην εκδρομή μετείχαν η κα Κατίη Κόντου, Β' Αντιπρόεδρος, ο κ. Γεώργιος Βορλόου, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, και 23 άλλα μέλη μας.

N. Βασιλάτος

Επτά πήλινα πλακίδα επένδυσης από το Ιζνίκ, 6^ο μισό 16ου αι.
Μ. Μπενάκη, αρ. 11159

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Οι εργασίες για την οργάνωση του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης, που θα ανοίξει τις πύλες του τον Ιούνιο του 2004 ως παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη στην περιοχή του Κεραμεικού, δρούσκονται στο τελικό τους στάδιο. Στο υλικό του νέου αυτού μουσειακού οργανισμού περιλαμβάνονται αντικείμενα από τις συλλογές του Αντώνη Μπενάκη, πολλά από τα οποία είναι ιδιαίτερης αισθητικής και ιστορικής αξίας.

Επειδή ωστόσο υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις σε αραβικά, τουρκικά και περσικά χειρόγραφα, καθώς και σε μικρογραφίες της προ του 18ου αι. περιόδου, το Μουσείο Μπενάκη απευθύνεται σε όσους κατέχουν χειρόγραφα (χυρίως κοράνια) ή και φύλλα χειρογράφων διακοσμημένα με μικρογραφίες να προσφέρουν με οποιονδήποτε τρόπο το σχετικό υλικό, συντελώντας στην πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση του ισλαμικού πολιτισμού. Το Ίδρυμα θα ήταν επίσης διατεθειμένο είτε να αγοράσει τα σχετικά χειρόγραφα, είτε να τα συμπεριλάβει στη Συλλογή του στο πλαίσιο ενός μακροχρόνιου δανεισμού, εξετάζοντας βεβαίως και την περίπτωση της συντήρησής τους.

Μεταξωτό με μεταλλικές κλωστές από την Προύσα, 6^ο μισό 16ου αι. Μ. Μπενάκη, αρ. 3882

Τμήμα ξυλόγλυπτου θρόνου από την Αίγυπτο, τέλη 9ου αι. Μ. Μπενάκη, αρ. 9148

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΑΛΑΙΟΥ ΨΥΧΙΚΟΥ

Στα πλαίσια της Παγκόσμιας Ημέρας Μουσείων, που φέτος ήταν αφιερωμένη στους Φίλους των Μουσείων, την Παρασκευή 16 Μαΐου 2003 η Δημοτική Πινακοθήκη Ψυχικού οργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα: “Τα Μουσεία και οι φίλοι τους. Προσληματισμοί γύρω από ένα σύγχρονο θεμάτο”.

Στη συζήτηση συμμετείχαν οι κύριοι Νίκος Βασιλάτος, δικηγόρος, συγγραφέας, Αντιπρόεδρος του Σωματείου των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη, Μαίρη Μιχαηλίδη, ιστορικός της τέχνης, Γενική Διευθύντρια Πολιτιστικής Ανάπτυξης ΥΠ.Π.Ο., Σάβδας Σταυρόπουλος, Διευθυντής Μουσείου Τηλεπικοινωνιών Ο.Τ.Ε., Λίλα ντε Τσάρες, εθνολόγος, Πρόεδρος της ΕΟΣΦΙΜ και Παύλος Χραμπάνης, αρχιτέκτων, Γραμματέας του Ελληνικού Τμήματος του ICOM. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης ο κ. Ν. Βασιλάτος αναφέρθηκε στην ιστορία και την πορεία του θεμάτου στην Ελλάδα, καθώς και στην ενθουσιώδη και δραστήρια στήριξη του Μουσείου Μπενάκη από το Σωματείο μας. Ή κα Λ. ντε Τσάρες παρουσίασε τις προσπάθειες που καταβάλλει η ΕΟΣΦΙΜ για την προώθηση του θεμάτου στη χώρα, αλλά και για τη διεθνή προσολή της δράσης των εν Ελλάδι Σωματείων. Για την αξία του θεμάτου των Φίλων και τη σημαίνουσα συμβολή τους στη λειτουργία των μουσείων και των πολιτιστικών ιδρυμάτων που πλαισίωνουν μίλησαν εξ άλλου και οι υπόλοιποι ομιλητές. Τη συζήτηση, που σημείωσε μεγάλη επιτυχία, συντόνισε η ιστορικός της τέχνης, Δρ. Ευγενία Αλεξάκη, Διευθυντρια της Δημοτικής Πινακοθήκης του Ψυχικού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο για την περίοδο 2003-2004

Μετά τις αρχαιρεσίες της 1ης Απριλίου 2003 το νέο Διοικητικό Συμβούλιο για την περίοδο 2003-2004 συγκροτήθηκε σε σώμα στις 9 Απριλίου με την ακόλουθη σύνθεση:

Πρόεδρος:	Λίνος Γ. Μπενάκης
Α' Αντιπρόεδρος:	Νίκος Βασιλάτος
Β' Αντιπρόεδρος:	Καίτη Κόντου
Γεν. Γραμματέας:	Σταύρος Ι. Αρδανιτόπουλος
Ταμίας:	Έφη Καλλιγά
Μέλη:	Ανθή Βαλσαμάκη Γεώργιος Βορλόου Λίζα Έβερτ Λένα Χατζηπέτρου

Ως αναπληρωματικά μέλη εξελέγησαν οι: Άρτεμης Σκουμπουρδή, Μαρλένα Γεωργιάδη, Δήμητρα Ματθαίου
Την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων αποτελούν οι: Ιωάννης Πεσμαζόγλου, Κωνσταντίνος Τσαμαδός, Κάτε Συνοδινού

ΑΡΧΕΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής είναι το νεώτερο –μέχρι στιγμής τουλάχιστον– τμήμα του Μουσείου Μπενάκη. Ιδρύθηκαν τον Απρίλιο του 1995 με πρωτοβουλία μιας ομάδας ερευνητών – μελετητών της αρχιτεκτονικής της νεώτερης Ελλάδας, που αγκαλιάστηκε με ενθουσιασμό και αγάπη από το Διευθυντή του Μουσείου Άγγελο Δεληθορριά.

Ξενοδοχείο Cecil. Αρχιτ. Εμμανουήλ Λαζαρίδης, αρχείο Εμμ. Λαζαρίδη

Ηιδρυσή τους ήρθε να καλύψει ένα μεγάλο κενό που υπήρχε στην Ελλάδα στο χώρο των αρχιτεκτονικών αρχείων. Αρχιτεκτονικά αρχεία λειτουργούν σήμερα σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρώπης και τις πολιτείες των Η.Π.Α. και του Καναδά, καθώς και σε πολλές από τις χώρες της Ασίας. Παρ' όλον ότι πολλά από αυτά έχουν τις ρίζες τους στο 19ο αιώνα και ακόμα πιο πίσω, τα περισσότερα δημιουργήθηκαν ή ανασυγκροτήθηκαν στην τελευταία τριακονταετία. Στην Ελλάδα εξειδικευμένα αρχιτεκτονικά αρχεία δεν υπήρχαν ούτε σε κρατικό ούτε σε ιδιωτικό επίπεδο. Υπήρχε δέδια και υπάρχει ακόμα ένα πλούσιο υλικό που αφορά την αρχιτεκτονική στα Γενικά Αρχεία του Κράτους στην Αθήνα και στα επαρχιακά παραρτήματα, που όμως δεν αποτελεί ξεχωριστή ενότητα, αλλά βρίσκεται ενσωματωμένο στους φακέλλους των αντιστούχων δημοσίων φορέων της παραγωγής του και είναι δύσκολο να εντοπισθεί και να ερευνηθεί, με εξαίρεση ίσως τα αρχεία των Ιονίων νήσων. Πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά αρχεία υπάρχουν επίσης στις αντίστοιχες υπηρεσίες των Δήμων, Υπουργείων, Τραπεζών κλπ. Τα περισσότερα όμως είναι δυσπρόσιτα στους ερευνητές, παρέχουν συχνά μεμονωμένα

στοιχεία και πληροφορίες και κυρίως αφορούν ελάχιστα την ιδιωτική αρχιτεκτονική, που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του δομημένου χώρου.

Τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής ιδρύθηκαν με στόχο να δημιουργήσουν μια αρχειακή μονάδα που να συγκεντρώνει κάθε γραπτή (έντυπα, χειρόγραφα) εικονογραφική (σκίτσα, σχέδια, προπλάσματα, χάρτες, χαρακτικά, φωτογραφίες κλπ.) και προφορική μαρτυρία σχετική με την αρχιτεκτονική και τους δημιουργούς της Ελλάδας των νεώτερων χρόνων.

Το παραδειγμα της Βαρδοσίδιας που καταστράφηκε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από τους βομβαρδισμούς και ξανακτίστηκε με τη συνεργασία επιτελείου ειδικών επιστημόνων, με τη διάθετη και τη σωστή χρήση των αρχειακών πηγών, είναι ένα από τα πολλά που μάς πείθει για την ανάγκη ύπαρξης παρομοίων αρχείων.

Οι διωμένες σήμερα εμπειρίες μας οδηγούν στην ανάγκη συγκέντρωσης, αποδελτίωσης, ταξινόμησης, μελέτης και επεξεργασίας των στοιχείων που θα δοιθήσουν στην αναγνώριση, την ανάγνωση, την αποκατάσταση ή ακόμα και στην αναστήλωση κάθε μεμονωμένου κτίσματος ή κτηριακού συνόλου, είτε

πρόκειται για ανάκτορα, ναούς, περιφανή δημόσια κτήρια είτε για απλά οικιστικά συγκροτήματα, έργα καθημερινής αστικής αρχιτεκτονικής, κτίσματα λαϊκής αρχιτεκτονικής, βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες κλπ.

Εξερευνώντας την αρχιτεκτονική μας ως σύνολο, η “ιστορία της αρχιτεκτονικής” μπορεί να προχωρήσει σε νέες διαπιστώσεις και συμπεράσματα. Με το σκεπτικό αυτό ως βάση τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής κατάφεραν στα οκτώ χρόνια της λειτουργίας τους να συλλέξουν ένα πολύ αξιόλογο υλικό αρχείων νεοελλήνων αρχιτεκτόνων ή μεμονωμένων αρχιτεκτονικών έργων από το 19ο αιώνα έως τις μέρες μας.

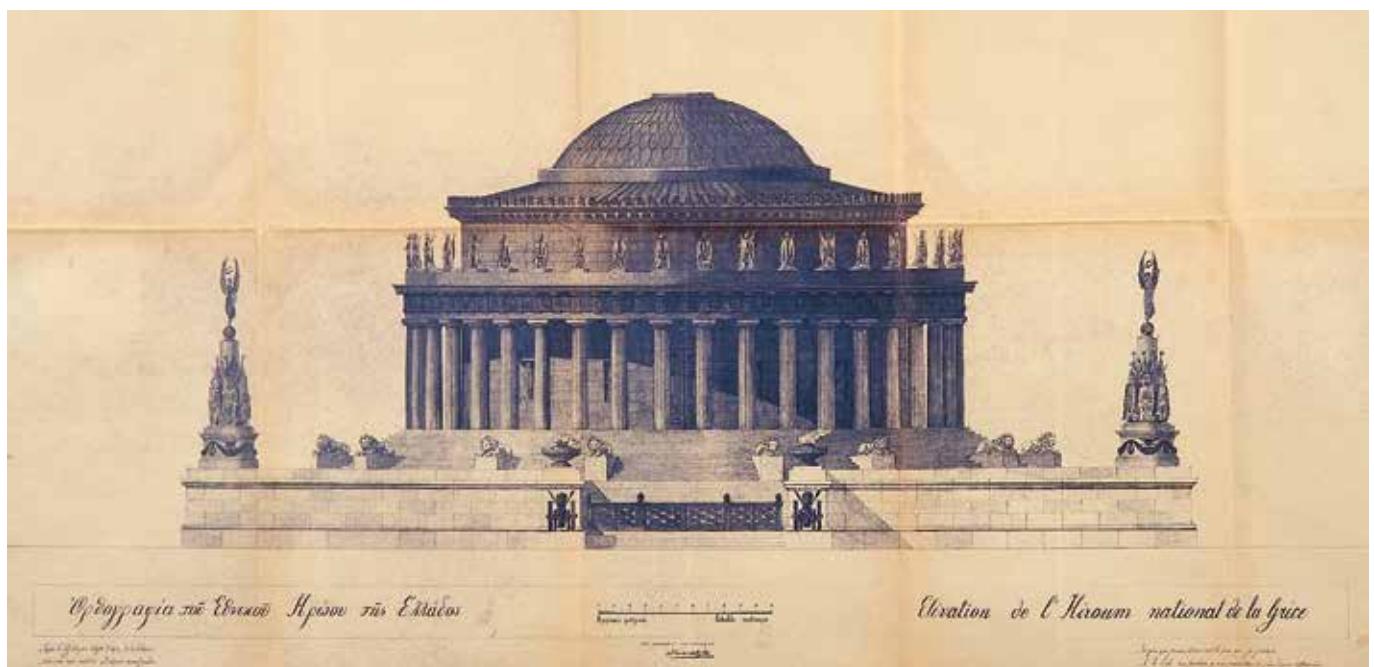
Αρχίζοντας από το 19ο αιώνα με το αρχείο του Λύσανδρου Καυταντζόγλου και ενός μικρού μεμονωμένου σχεδίου των Σταμάτη Κλεάνθη και Έντοναρτ Σάουμπερτ που αφορά τη μετατροπή του “Μπούρτζι” της Αίγινας σε φυλακές, την ιδιαίτερη φιλοτεχνία της Παναθηναϊκού Σταδίου του Εργέστον Τσίλιερ, καθώς και τα σχέδια της ιδιωτικής του κατοικίας στην οδό Μαυρομαχάλη, προχωρούμε στον 20ό αιώνα, όπου το αρχειακό υλικό γίνεται πιο πλούσιο. Ο όψιμος νεοκλασικισμός, ο εκλεκτισμός, η σχολή της Beaux-Arts αντιπροσωπεύονται με χρακτηριστικά δείγματα κτηρίων και αρχιτεκτόνων. Τα αρχεία των Αλέξανδρου Νικολούδη, Εμμανουήλ Λαζαρίδη, Αθανάσιου Δεμίρη, Σάββα Μπούκη, Νικόλαου Ζάχου, καθώς και μεμονωμένα έργα του Αναστάση Μεταξά, για να σταθούμε μόνο στα περισσότερο γνωστά ονόματα, προσφέρουν πολλά νέα στοιχεία στους ερευνητές της περιόδου. Εκεί όμως που το υλικό είναι πράγματι ιδιαίτερα σημαντικό είναι για την περίοδο του Μοντέρνου Κινήματος και την περίφημη γενιά του '30. Μια εποχή ρεαλιστική και προσγειωμένη και ταυτόχρονα γεμάτη οράματα και ιδανικά. Ιωάννης Δεσποτόπουλος, Βασίλης Δούρας, Αλέξανδρος Δραγούμης, Νικόλαος Μητσάκης, Κυριακούλης Παναγιωτάκος, Ιωάννης Παπαδάκης, Ισαάκ Σαπότα, Πάνος-Νικολής Τζελέπης, μια σειρά από ονόματα μεγάλων αρχιτεκτόνων της περιόδου, που συμπεριλαμβάνονται στα Αρχεία είτε με μεμονωμένα έργα είτε με ολοκληρωμένα αρχεία. Από τις πολυτιμότερες προσφορές το αρχείο του μεγάλου μας Δημήτρη Πικιώνη (προσφορά των παιδιών του) και το αρχείο των “Ξενία” του Άρη Κωνσταντινίδη (προσφορά του Ε.Ο.Τ.).

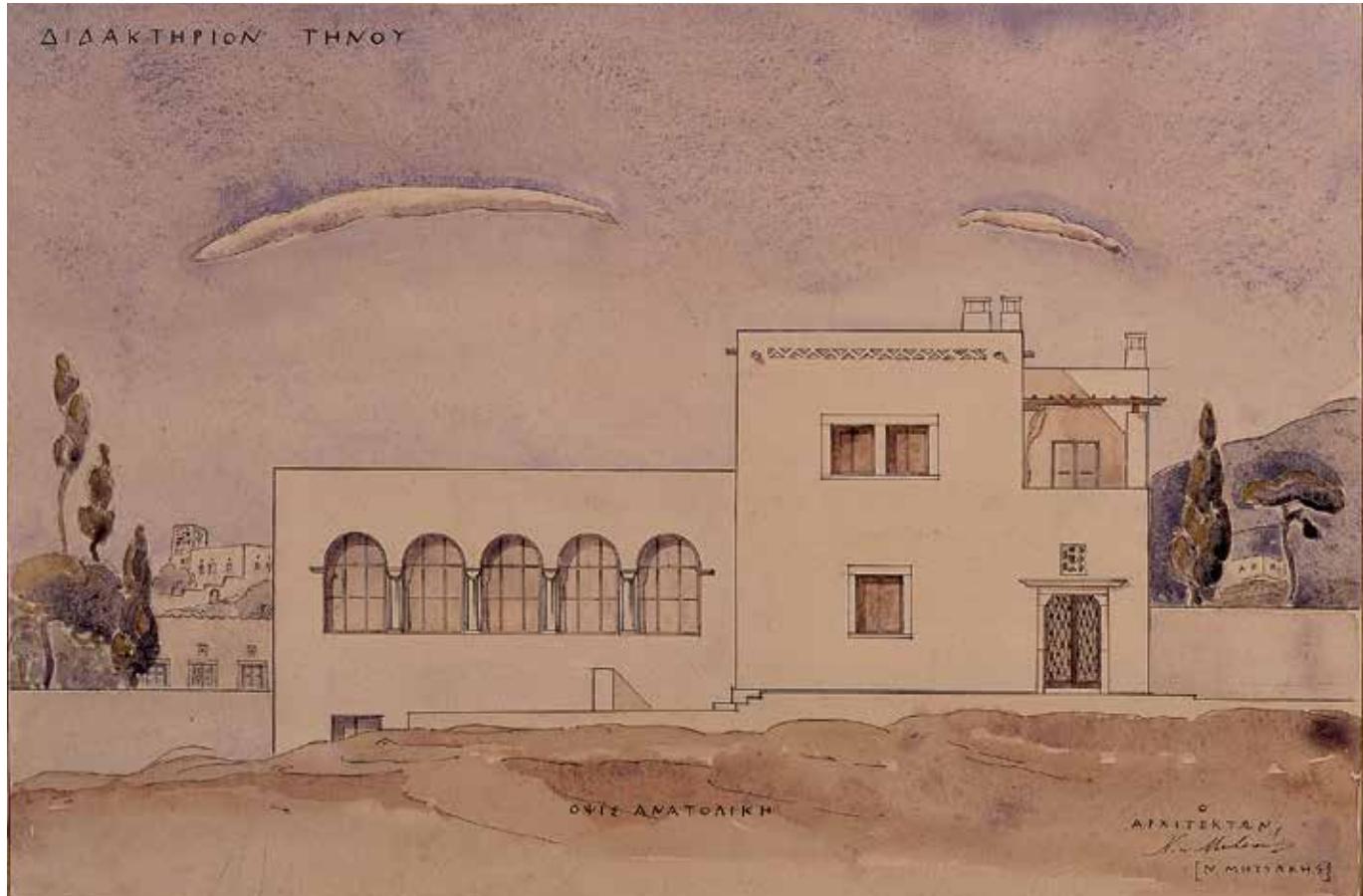
Κατοικία Αλ. Δραγούμη, Πλατεία Λυκαβηττού 3. Αρχιτ. Αλέξανδρος Δραγούμης, αρχείο Αλ. Δραγούμη

Οι καθηγητές του Ε.Μ.Π. αντιπροσωπεύονται τιμητικά με τα αρχεία των Ιω. Δεσποτόπουλου, Αλέξανδρου Ζάννου, Εμμανουήλ Κριεζή, Σόλωνα Κυδωνιάτη, Ιωάννη Λιάπη, Κυπριανού Μπίρη, Γιώργου Σκιαδαρέση και Αναστασίας Τζάκου και φυσικά των Λύσανδρου Καυταντζόγλου και Δημήτρη Πικιώνη, που ήδη αναφέραμε. Στο σύντομο περιεχόμενο μιας τρισέλιδης καταχώρισης δεν είναι δυντυχώς δυνατόν να αναφερθούν τα ονόματα όλων όσων τα αρχεία εναπόκεινται στα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής αναλυτικά. Δεν θα μπορούσαμε ωστόσο να μη σταθούμε ξεχωριστά στο φωτογραφικό αρχείο του Αριστοτέλη Ζάχου και το αρχείο των αρχιτεκτονικών αποτυπώσεων του Αγίου Όρους του Ακαδημαϊκού, Καθηγητή και στενού φίλου των Αρχείων, Παύλου Μυλωνά.

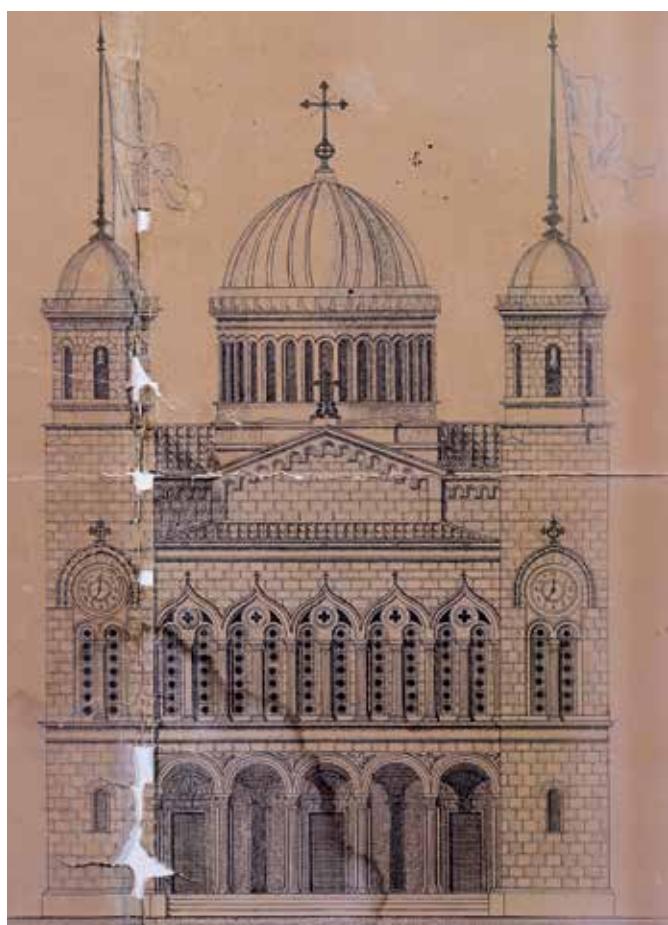
Με στόχο να ενημερώσουν τον αρχιτεκτονικό κόσμο, αλλά κυρίως να ευαισθητοποιήσουν το ευρύ κοινό, τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής διοργανώνουν εκθέσεις και ημερίδες, προχωρούν σε εκδόσεις κλπ. Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιήσει έξι εκθέσεις (κάποιες από αυτές έχουν μεταφερθεί στη Θεοσαλονίκη και την Πάτρα) και τέσσερις εκδόσεις. Υλικό των Αρχείων Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής έχει ακόμα παραχωρηθεί

Εθνικό Ήρώο Μεσολογγίου, όψη. Αρχιτ. Λύσανδρος Καυταντζόγλου, αντιγραφή σχεδίου Αναστάσης Μεταξάς, αρχείο N. Χατζηπαναγιώτη

Μονοτάξιο Διδακτήριο Σκαλάδον Τίνου, όψη ανατολική. Αρχιτ. Νικόλαος Μητσάκης, αρχείο Ν. Μητσάκη

Ναός Αγίας Νάπας Λεμεσού, πρόσοψη. Αρχιτ. Γιώργος Παπαδάκης, αρχείο Γ. Παπαδάκη

σε πολλές εκθέσεις και εκδόσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στους χώρους του έχουν φύλοξενηθεί μελετητές και ερευνητές της ιστορίας της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής και σειρά από μελέτες και ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια έχουν προκύψει από το υλικό του.

Επίσης, συνεργάζεται στενά με τις Αρχιτεκτονικές Σχολές της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, της Πάτρας και του Βόλου φιλοξενώντας προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς σπουδαστές, ενώ ειδικά κατ' επιλογήν μαθήματα έχουν πραγματοποιηθεί με βάση το υλικό του σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής δρίσκονται σε επαφή και με τη Διεθνή Συνομοσπονδία Αρχιτεκτονικών Μουσείων (I.C.A.M.), της οποίας είναι μέλος. Οι συνεργάτες τους παρακολουθούν και συμμετέχουν στα διεθνή συνέδρια και ενημερώνονται συνεχώς για τις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα τους.

Τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής επιθυμούν και ελπίζουν να δρίσκονται πάντα σε στενή επαφή και συνεργασία με όλους τους άλλους σχετικούς φορείς και ιδρύματα, ώστε να δημιουργηθεί ένας σημαντικός πυρήνας μελέτης και έρευνας της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας προσαντός σε όλους. Θα θέλαμε τέλος για άλλη μια φορά να ευχαριστήσουμε όλους τους δωρητές και φίλους μας και ιδιαίτερα το Ε.Λ.Ι.Α. για τη στενή του συνεργασία και βοήθεια.

Μπορείτε να βοηθήσετε; Εσείς, οι Φύλοι του Μουσείου Μπενάκη, μπορείτε να μας βοηθήσετε. Εάν έχετε ή γνωρίζετε για κάποιο υλικό που μπορεί να ενδιαφέρει θα χαρούμε να επικοινωνήσετε μαζί μας, ώστε να διασωθεί και να φυλαχθεί στα Αρχεία προς όφελος των μελλοντικών γενεών.

**Μάρω Καρδαμίτη-Αδάμη
Αρχιτέκτων, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ε.Μ.Π.**

ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΚΑΙ ΘΩΡΗΚΤΟ ΑΒΕΡΩΦ

Στη σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας η περίοδος των Βαλκανικών Πολέμων, αν και είναι από τις πλέον σημαντικές, είναι ταυτόχρονα και από τις περισσότερο “παραγκωνισμένες”. Τα τελευταία χρόνια η έντονη ενασχόληση των ερευνητών με άλλα γεγονότα της ελληνικής ιστορίας, όπως η Μικρασιατική Καταστροφή, το προσφυγικό ξήτημα, αλλά και η περίοδος της Εθνικής Αντίστασης και του Εμφυλίου Πολέμου, έχει αποδυναμώσει στη μνήμη των νεοελλήνων τη σημασία των πολέμων αυτών. Ωστόσο η περίοδος 1912-1913 είναι ιδιαιτέρως σημαντική για το ελληνικό κράτος, αφού κατά τη διάρκειά της η χώρα επαναπροσδιόρισε τα σύνορά της διπλασιάζοντας σχεδόν τα εδάφη και τον πληθυσμό της, ενώ παράλληλα επετεύχθη σε μεγάλο βαθμό ο στόχος της εθνικής ολοκλήρωσης.

Θωρηκτό Αεραγός. Συλλογή Φωτογραφιών Ελ. Πολυχρονιάδη, Μ. Μπενάκη, F311,11

Hπεριοχή των Βαλκανίων, η οποία ανέκαθεν αποτελούσε πεδίο άσκησης εξουσίας των Μεγάλων Δυνάμεων, συγκλονιζόταν στις αρχές του 20ού αι. από εθνικιστικά κινήματα. Η αδυναμία της οθωμανικής αυτοκρατορίας να διατηρήσει τα εδάφη της, παρά τον εκσυγχρονισμό που επαγγέλλοταν η Επανάσταση των Νεο-τούρκων στα 1908, έδωσε το έναντιμα στα βαλκανικά κράτη για την επιδίωξη του στόχου τους, που δεν ήταν άλλος από την απελευθέρωσή τους από τον οθωμανικό ξυγό.

Στην Ελλάδα μετά την ταπεινωτική ήττα του 1897 η ανάγκη φιξικής αλλαγής στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή της χώρας κρινόταν κάτι παραπάνω από αναγκαία. Στις άμεσες προτεραιότητες της κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου, η οποία προέκυψε από τις εκλογές του 1910, ήταν η ανασυγκρότηση του στρατεύματος, η οικονομική ανόρθωση της χώρας, καθώς και η αναπτέρωση του εθνικού φρονήματος. Μέσα από το αρχείο του μεγάλου έλληνα πολιτικού, που οώζεται στα Ιστορικά Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη, παρακολουθούμε όλες τις προσπάθειες που κατέβαλε προς αυτές τις κατευθύνσεις και οι οποίες στέφθηκαν με επιτυχία.

Στις παραμονές του Α' Βαλκανικού Πολέμου ο ελληνικός στρατός ήταν σε θέση να συνδράμει τα συμμαχικά στρατεύματα εναντίον του οθωμανικού στρατού, ενώ ο στόλος είχε πρόσφατα ανασυγκροτηθεί με την αγορά του θωρηκτού Γεώργιος Αεραγός και έξι ακόμη νεότευκτων αντιτορπιλικών. Η προέλαση του στρατού στην ηπειρωτική Ελλάδα, η κατάληψη περιοχών με πληθυσμική υπεροχή των Ελλήνων, αλλά και η απελευθέρωση πόλεων σημαντικών για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας,

όπως η Θεσσαλονίκη και η Καδάλα, συνθέτουν τη μια όψη των πολεμικών επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά η απελευθέρωση των νησιών του βορειοανατολικού Αιγαίου δημιούργησε προβλήματα στον ανεφοδιασμό του τουρκικού στρατού, διασφαλίζοντας έτσι τις χερσαίες κατακτήσεις στην Ήπειρο και τη Μακεδονία.

Ενενήντα χρόνια μετά τη λήξη των δύο νικηφόρων πολέμων το Πολεμικό Ναυτικό σε συνεργασία με τα Ιστορικά Αρχεία του Μουσείου Μπενάκη προγραμματίζουν τη διοργάνωση έκθεσης με θέμα τους Βαλκανικούς Πολέμους, η οποία θα πραγματοποιηθεί στους χώρους του θωρηκτού Αεραγόρη του 2003 και θα διαρκέσει μέχι και την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Σκοπός της έκθεσης είναι να παρουσιαστεί η κοινωνική και πολιτιστική διάσταση του ιστορικού αυτού γεγονότος, ενώ παράλληλα θα οργανωθούν μουσικές δραδιές με έργα ελλήνων συνθέτων (Σπ. Σαμάρα, Μ. Καλομοίρη κ.ά.) εμπνευσμένα από τους Βαλκανικούς Πολέμους.

Εν όψει των εκδηλώσεων για την επέτειο προετοιμάζεται με την καθοδήγηση ειδικού και έμπειρου διοργανωτή εκθέσεων η διαμόρφωση νέων χώρων πάνω στο πλοίο, οι οποίοι θα ανταποκρίνονται στις τελευταίες μουσειολογικές κατευθύνσεις, ενώ παράλληλα θα εγκατασταθεί και κλιματιστικός εξοπλισμός, που θα καλύπτει πλήρως τις προδιαγραφές προστασίας των εκθεμάτων. Τα νέα έργα υποδομής θα καταστήσουν το θωρηκτό Αεραγόρη ένα μοναδικό πλωτό εκθεσιακό χώρο στην Ελλάδα, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση και ανάδειξη της ναυτικής μας παράδοσης.

**Μαρία Δημητριάδην
Ιστορικά Αρχεία**

Αποβίβαση του ελληνικού στρατού στη Μυτιλήνη (1912). Συλλογή Φωτογραφιών Ελ. Πολυχρονιάδη, Μ. Μπενάκη, F311,12

“ΚΙ ΕΣΤΩ ΕΙΣ ΕΝΘΥΜΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΩΝ...”

170 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΗΜΕΝΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

“Ο Παρθενώνας από βορειοανατολικά”, 1838. Υδατογραφία του James Skene. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Α θήνα, 31 Μαρτίου 1833, ημέρα Παρασκευή. Μια μέρα ανοιξιάτικη γεμάτη φως, που τα γεγονότα την κάνουν ακόμα φωτεινότερη. Οι Τούρκοι “Καστρούτες”, αυτοί οι λιγοστοί που είχαν απομείνει στο Κάστρο, στην Ακρόπολη, επιτέλους αποχωρούν οριστικά. Η ανεξαρτησία της Ελλάδας είχε ήδη αποφασιστεί το Φεβρουάριο του 1830, με το πρωτόκολλο του Λονδίνου. Βεβαίως το νεοσύστατο ελληνικό κράτος ήταν μικρό σε έκταση ακόμα, μόλις που περιελάμβανε τη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και τις Κυκλαδες. Ωστόσο οι άρτι απελευθερωμένοι Έλληνες δικαίως ήσαν πανευτυχείς. Άλλα και οι λοιποί Έλληνες –από τις αλιτρωτες περιοχές– ζούσαν με την αισιοδοξία που χαρίζει η ελπίδα πως η ελευθερία δεν είναι πλέον άπιαστο όνειρο. Και πως η μέρα της λύτρωσης ήταν εφικτή κι όχι πολύ μακρινή.

Όσο για τους Αθηναίους, είχαν γεντεί εδώ και τρία χρόνια τους καρπούς της ελευθερίας, ύστερα από εκατοντάδων χρόνων υποδούλωση, θυσίες και βάσανα, αλλά η παρουσία των τελευταίων κατακτητών ήταν ακόμα ορατή. Φυσικά και λογικά διακριτική, ωστόσο υπαρκτή, καθώς πάνω στον Ιερό Βράχο ζούσαν τα απομεινάρια της τουρκικής φρουράς. Όμως η ώρα της οριστικής εξόδου των δυναστών είχε σημάνει.

Το πρωί της 31ης Μαρτίου η φρουρά των Βαυαρών έρχεται από το Ναύπλιο για να παραλάβει –επίσημα πλέον– την Ακρόπολη από τους Τούρκους. Οι Βαυαροί είχαν στρατοπεδεύσει αποβραδίς στο βυζαντινό μοναστήρι του Δαφνιού. Νωρίς το πρωί ξεκινούν για να φθάσουν έγκαιρα στην Αθήνα. Με την ειδηση του ερχομού τους οι Αθηναίοι ξεχύνονται στους δρόμους να τους καλωσορίσουν. Στο διάβα τους –καθώς πλησιάζουν– οι γύρω λόφοι γεμίζουν χρώματα και φωνές: τα καλωσορίσματα ομίγουν με τα επιφωνήματα των Βαυαρών που εκστασιάζονται με το θέαμα των μνημείων της Ακροπόλεως. Επικεφαλής της φρουράς των “ελευθερωτών” είναι ο Χριστόφορος Νέεζερ.

Ο ίδιος στα απομνημονεύματά του γράφει σχετικά: “Τα ερυθρά φέσια, αι μακραί και κυαναί φούσται, τα λαμπρά ενδύματα των γυναικών και των ανδρών και κυρίως αι ζωηραί των κινήσεις, παρουσιάζουν προ των οφθαλμών έξοχον εικόνα. Όλοι εκράτουν κλάδους ελαιών και διάφορα άνθη, που τα έσειον και τα ύψωναν εις τον αέρα, ζητωκραυγάζοντες”. Οι τοπικές αρχές τους υποδέχονται στον Άι-Γιώργη τον Ακαμάτη, στο ναό του Ηφαίστου (το “Θησείο” της Αρχαίας Αγοράς). Στον καλλιμάρμαρο ναό γίνεται μία εντυπωσιακή δοξολογία προς τιμήν τους. Τις φαλμωδίες συνοδεύουν οι χαρμόσυνες καμπανοκρουσίες της ιστορικής

καμπάνας από τη δυξαντινή εκκλησία του Αγίου Νικολάου του Ραγκαδά. Στη συνέχεια η βαναρική φρουρά πορεύεται προς το Κάστρο διασχίζοντας τα ερείπια της ένδοξης πόλης.

Πάλι στα απομνημονεύματα του Χριστόφορου Νέεζερ διαβάζομε: "...Ανερριχήθημεν μετά δυσκολίας, την ανωφερή και γεμάτην λίθους και ερείπια στενήν ατραπόν. Όταν εφθάσαμεν προ της εισόδου, μας προϋπάντησεν η εκ διακοσίων πεντήκοντα περίπου ανδρών Τουρκική φρουρά, η οποία εφαίνετο μάλλον σπείρα ληστών παρά τάγμα τακτικού στρατού. Τα ενδύματά των ήσαν άθλια και εφθαμένα, πολλά και εσχισμένα, τα δε υποδήματά των ήσαν πεπατημένα εις την πτέρωναν και όμως τα μακρά ιστανικά των όπλα ήσαν καθαρά και λάμποντα, έφερον δε εις την ζώνην αυτών πιστόλια και μαχαίρας και χαντζάρια, ολόληρον οπλοστάσιον.

Σιωπηλοί και σκυθρωποί διήλθον έμπροσθέν μας, χωρίς να δείξουν ενδιαφέρον τι και να μας χαιρετήσουν, αν και εγώ διέταξα το απόσπασμά μου να παρουσιάσῃ όπλα.

Όταν εφθάσαμεν επάνω, εύδομεν τον ειρημένον Τούρκον φρουράρχον Οσμάν Εφέντην, με δύο αξιωματικούς. Ο φρουράρχος αυτός παρέδωσεν έγγραφον της κυβερνήσεώς του προς τον αντιπρόσωπον της Ελληνικής, τον Βαναρόν ταγματάρχην Πάλλιγαν, και άλλον όμοιον έλαβε από εκείνον. Έτσι έγινε η παράδοσις της Ακροπόλεως και ανέκτησεν αυτήν η Ελλάς, και έλαβον κ' εγώ την τιμήν ως υπολοχαγός του Βαναρικού δασιλικού επικουρικού στρατού, να γίνω ο πρώτος τακτικός χριστιανός φρουράρχος του κεκροπείου άστεως.

Όταν έδυσεν ο ήλιος πέραν των ορέων της Πελοποννήσου και ανέτειλεν επάνω από τον Λυκαδηττόν η πανσέληνος, χύνουσα το απαλόν της φως επάνω εις την Αττικήν και εις τα εν μέσω αθλίων καλυδών υπερήφανα ερείπια, έστησα την κλίνην μου κάτω από τας γιγαντώδεις στήλας του Παρθενώνος. Τεμάχιον στήλης έγινε προσκεφάλαιόν μου και στρώμα μου ψάθια, ονειρευόμενος δε με ανοικτούς οφθαλμούς, έβλεπον έκπληκτος επάνω εις την Ακρόπολην των Αθηνών τον άρχοντα Περικλήν, τον Σωκράτην με τους μαθητάς του, τον Ευριπίδην, τον Δημοσθένην και τόσους άλλους μεγάλους άνδρας της ενδόξου Ελλάδος, περιφερομένους κάτω από τας στήλας και εισερχομένους εις τον αθάνατον ναόν της Παλλάδος. Η φαντασία μου ελευθέρα, ανέπλαττε τας εικόνας αυτάς, μέχρις ότου διέλυσαν το όνειρο οι στρατιώται μου, οίτινες εκάθιντο πλησίον μου επάνω εις θραύσματα μαρμάρων και συνομήλιον περί φαιδράς τινος πανηγύρεως εις την πατρίδα των, κατά την οποίαν είχον ωραίσει πολλούς. Τα κουρασμένα μου βλέφαρα έκλεισαν και μόνον οι στεναγμοί των ερημικών πτηνών της Παλλάδος, που μου επανελάμβαναν την ευτυχίαν μου, ότι κοιμούμαι επί της κλασσικής γης...

Η ψυχρά πρωινή αύρα μ' εξέπνιγεν ενωρίς, προτού ο ήλιος οδηγήσῃ το άρμα του υπεράνω του Υμηττού. Ανοίξας τους οφθαλμούς μου είδον τας υψηλάς στήλας που εδάσταξον το μεγαλοπρεπές και καλλιμάρμαρον μέτωπον του Παρθενώνος, και τους σωρούς των ερειπίων που εκάλυπτον πέριξ όλην την Ακρόπολην δια μεγάλων και μικρών τεμαχίων μαρμάρων και εθεώρησα ως αληθές θαύμα ότι ηδυνήθησαν να σωθούν υπό του πανδαμάτορος χρόνου αι θαυμάσιαι εκείναι στήλαι.

Την ημέραν εκείνην πολύ πρώι μήνη προς συνάντησίν μου εις την Ακρόπολην Χίος τις ναυτικός μετά του νιού του, ονομαζόμενος Καπετάν Δημήτρης που το μικρόν του τρεχαντήριον ηγκυροβόλει εις τον Πειραιά.

Ο Χίος εκείνος έφερε κοντόν και κυανήν σημαίαν με λευκάς ζώνας, έχουσαν εις το μέσον σταυρόν. Ο νιός του που ομίλει πως

**Griechenlands
Befreiung (Ελλάδος απελευθερωσις), έργο που συνετάχθη κατ' εντολήν των βασιλέως της Βαναρίας Λουδοβίκου Α', πατέρα του Θωνος**

την Ιταλικήν, μας παρεκάλεσεν εξ ονόματος του γηραιού του πατρός να υψώσωμεν επί του Παρθενώνος την Ελληνικήν σημαίαν, εγώ δε προθύμως εδέχθην. Με την δοήθειαν στρατιωτών τινων ο κοντός εστήθη επί του Παρθενώνος εκάλεσα δε τους ολίγους στρατιώτας μου να παρελάσουν παρουσιάζοντες όπλα και εχαιρέτησα και εγώ τον γηραιόν θαλασσοπόρον που ανύψωσε την ελληνικήν σημαίαν φωνάζων μετά του νιού του: "Ζήτω η Ελλάς, Ζήτω ο Βασιλεύς!". Επανελάδομεν δε την προσφώνησιν εγώ και οι στρατιώται μου. Χαρίεσσα και ελευθέρα εκυμάτιζε η Ελληνική σημαία επάνω από τα ερείπια του κεκροπείου άστεως, ανεγνωρισμένη υπό όλης της Ευρώπης και υπ' αυτών των Τούρκων.

Δάκρυα χαράς έτρεχον εκ των οφθαλμών του γηραιού Χίου εκείνην την ώραν, εγώ δε ολίγον έπειτα, περιήλθον παρατηρών επί της Ακροπόλεως τα φύρδην μίγδην συσωρευμένα μάρμαρα".

Αυτή είναι η γλαφυρή αφήγηση του Βαναρού Χριστόφορου Νέεζερ που εκφράζει τη συγκίνησή του καθώς συνειδητοποιεί την εύνοια της τύχης που τον αξίωσε να γίνει "πρώτος τακτικός φρουράρχος του κεκροπείου άστεως". Φυσικά για τους Αθηναίους –παλιούς και όψιμους– οι στιγμές αυτές είναι περισσότερο συγκλονιστικές. Οι οδυνηρές μνήμες της μαραζίωνης υποδούλωσης, οι θυσίες στο δωμάτιο της ελευθερίας βαραίνουν ακόμα τους ανθρώπους του πάλαι ποτέ κλεινούν άστεως. Συνεπώς η μεγάλη συγκίνηση και οι πανηγυρισμοί φαίνονται απόλυτα δικαιολογημένοι. Ωστόσο στις καρδιές των αγωνιστών και των άλλων δασανισμένων Ελλήνων παραμένουν αναπάντητα ερωτηματικά και πικρία γιατί την ανεπανάληπτη αυτή εμπειρία τη γεύονται μόνον οι νεόφεροι, αποσαλάκωτοι Βαναροί. Στην τυπική-συμβατική "απελευθέρωση" της Ακροπόλεως λαμβάνουν μέρος αποκλειστικά οι βαναροί στρατιώτες. Κανείς έλληνας αγωνιστής της Ελευθερίας που πότισε με το αίμα του τον Ιερό Βράχο δεν παρίσταται. Η τραγική δολοφονία του Κυβερνήτη Καποδίστρια πάγωσε, δολοφονήσε και τα οράματα των Ελλήνων. Εδώ κι ένα χρόνο η όμορφη παρουσία του δεκαεπτάχρονου δασιλέα, του φιλέλληνα Όθωνα, αμαυρώνεται από τις αιθαυδεσίες των βαναρών αντιδασιλέων, που καλά κρατούν και η ελληνική περιπέτεια συνεχίζεται...

Παρασκευή 31 Μαρτίου 1833. Ο διαυγής αττικός ουρανός, παρά τα σύννεφα της Βαναροκρατίας, φωτίζει τη μαγική πόλη, την αναγεννημένη Αθήνα, μ' ένα φως μοναδικό.

Αρτεμις Σκουμπουρδή

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ 33 ΤΕΥΧΩΝ (1984-1999)

Με την τρίτη και τελευταία αυτή συνέχεια ολοκληρώνεται ο θεματικός κατάλογος των άρθρων της παλαιότερης περιοδικής έκδοσης των Φίλων του Μουσείου. Υπενθυμίζουμε ότι το πρώτο μέρος της αποδελτίωσης δημοσιεύθηκε στο τεύχος Α'-Β'/2002, σελ. 12-15, και το δεύτερο στο τεύχος Γ'/2002, σελ. 12-14. Στο αρχείο του Σωματείου, που φυλάσσεται στο γραφείο των Φίλων, υπάρχει στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου πλήρης σειρά των 33 τευχών, καθώς και περιορισμένος αριθμός παλαιών αντιτύπων, που διατίθενται προς πώληση.

I. Μνήμη ευεργετών και συνεργατών

Αρ. Τεύχους/Έτος, Σελ.

“Μνήμη ευεργετών. Ελένη Ευκλείδη – Ρεγγίνα Δοανίδη – Βέρωνα Κουλούρα”	2/1984, 5-7
“Λίτσα Αλεξανδράκη”	4/1984, 22-23
“Μνήμη Αντωνίου Μπενάκη”	1/1985, 4-5
Μαρίνος Καλλιγάζ, “Μια εθνική απώλεια [Αντώνης Μπενάκης]”	1/1985, 6-7
Αγγελική Μηνιάτη, “Αντώνης Μπενάκης”	1/1985, 8-9
Άγγελος Δεληθοριάς, “Μαρίνος Καλλιγάζ”	2/1985, 4-5
“Βιογραφικό. Καλλιγάζ Μαρίνος”	2/1985, 6
Αγγελική Μηνιάτη, “Κωνσταντίνος Μπενάκης”	3/1985, 21
Χρήστος Ζαλοκώστας, “Κωνσταντίνος Μπενάκης”	3/1985, 22-24
Αγγελική Μηνιάτη, “Δαμιανός Κυριαζής”	4/1985, 19-20
Αγγελική Μηνιάτη, “Ελένη Αντωνίου Σταθάτου”	2/1986, 23-24
Κάτε Συνοδινού, “Σοφία Χρυσοχοΐδη-Λαμπρίδη”	4/1986, 28-29
Αγγελική Μηνιάτη, “Ελένη Ευκλείδη”	2/1987, 18-19
Αγγελική Μηνιάτη, “Λάμπρος Ευταξίας”	3/1987, 29-31
Αγγελική Μηνιάτη, “Κωνσταντίνος Α. Μπενάκης”	4/1987, 52-55
Αγγελική Μηνιάτη, “Παραλειψις” [Κωνσταντίνος Μπενάκης]	1/1988, 32
Αγγελική Μηνιάτη, “Μαρία Αιγιαλέως Αιγιαλείδη”	4/1988, 26-27
Έρση Χατζημιχάλη, “Αντώνης Μπενάκης και Αγγελική Χατζημιχάλη”	1/1989, 3-4
Δάφνη Βιντιάδη, “Αντώνης Μπενάκης 1873-1954”	1/1989, 4-11
Αγγελική Μηνιάτη, “Γεώργιος Σπέντσας”	2/1989, 20-21
Αγγελος Δεληθοριάς [Λασκαρίνα Μπούρα]	4/1989, 6
“Επιστημονικά δημοσιεύματα Λασκαρίνας Μπούρα”	4/1989, 7-8
Βασίλης Πετράκος, “Ο Αντώνιος Μπενάκης και η Αρχαιολογική Εταιρεία”	1990, 3-4
Κατερίνα Κορρέ-Ζωγράφου, “Αγγελική Μηνιάτη”	1991, 22-23
Άγγελος Δεληθοριάς [Αγγελική Μηνιάτη]	1991, 23
Ειρήνη Π. Καλλιγά [Αγγελική Μηνιάτη]	1991, 24
Βαλεντίνη Τσελίκα, “Ο Αντώνης Μπενάκης ως συλλέκτης αρχείων”	1991, 30-39
“Λάμπρος Ευταξίας. Ένας Έλληνας πολίτης-ένας πολίτης του κόσμου”	1997, 5-6
Βαλεντίνη Τσελίκα, “Αλέξανδρος Χαρτ-Σούτσος”	1998, 43

IA. Δραστηριότητες των Φίλων

Αρ. Τεύχους/Έτος, Σελ.

“Κοινή συνάντηση Δ.Ε. Μουσείου και Δ.Σ. Φίλων”	1/1984, 5-6
“Εκδηλώσεις 1983”	1/1984, 6
“Σινά. Ανιχνεύοντας στην πορεία 1400 χρόνων...”, “Ευχαριστήριο στους Σιναΐτες”	1/1984, 7-9

“Εισφορά στην υποδομή”, “Λογαριασμός δωρεών Φύλων (Art fund)”, “Δωρεές των Φύλων προς το Μουσείο”	1/1984, 10-11
“Δωρεές των Φύλων προς το Μουσείο”	1/1984, 11
“Το οργανόγραμμα των ‘Φύλων’”	1/1984, 13
“Πρόγραμμα εκδηλώσεων Ιανουαρίου-Μαρτίου 1984”	1/1984, 15
“Επήσια Γενική Συνέλευση. Εκδηλώσεις Α’ εξαμήνου 1984”	2/1984, 9-10
“Εκδομή Βενετίας”	2/1984, 11-12
“Συμπαράσταση των ‘Φύλων’. Art Fund”	2/1984, 13
“Οργανωτικά”, “Πρόγραμμα εκδηλώσεων”	2/1984, 14
“Κοινή συνάντηση Δ.Ε. του Μουσείου και Δ.Σ. των Φύλων. Εκδηλώσεις του τριμήνου. Πρόγραμμα προληπτικής προστασίας. Λογαριασμός δωρεών Φύλων- Art Fund”	3/1984, 6-7
“Πρόγραμμα εκδηλώσεων”	3/1984, 16
“Καππαδοκία”	4/1984, 5-6
Ζωή Σπυρομήλιου, Νότα Παντελεάκη, “Περιπλάνηση στην Καππαδοκία. Οδοιπορικό”	4/1984, 7-12
“Κοινή συνάντηση διοικήσεως-στελεχών Μουσείου και Φύλων. Εκδηλώσεις από 1/10-1984 έως 31/12/1984”	4/1984, 13-15
“Αύξηση ετησίας συνδρομής. Η κίνηση των μελών”	4/1984, 21-22
“Από τη δραστηριότητα των Φύλων. Μελέτη Βιβλιοθήκης. Λογαριασμός Δωρεών Φύλων. Οργανωτικά. Τα νέα μέλη μας”	1/1985, 15-18
“Ομιλία του κ. Γ.Ν. Σπέντσα κατά τη Γενική Συνέλευση της 24/4/1985 των Φύλων του Μουσείου Μπενάκη”	2/1985, 10-13
“Ομιλία του κ. Στ. Κνιθάκη κατά τη Γενική Συνέλευση της 24/4/85”	2/1985, 14-15
“Απολογισμός πεπραγμένων χρήσεως 1984 από τον Ανδρέα Καλλιγά”	2/1985, 16-17
“Οργανωτικά. Εκδηλώσεις”	2/1985, 18-19
“Δεξίωση των Φύλων για το τρίπτυχο Κλόντζα”	3/1985, 6
“Λογαριασμός ‘ΔΩΦΙ’. Εκδηλώσεις. Προγραμματίζομενες εκδηλώσεις. Κατάλογος νέων μελών –20 Ιουνίου 1985”	3/1985, 7-10
Στέλιος Κνιθάκης, “Εκδομή στην Κύπρο (1-7/10/1985)”	4/1985, 8-11
“Μνήμες [Μέλη που έφυγαν]. Κατάλογος νέων μελών. Εκδηλώσεις Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 1985”	4/1985, 11-14
“Εκδηλώσεις Ιανουαρίου-Μαρτίου 1986”	1/1986, 7
“Εκτακτη Γενική Συνέλευση” [Τροποποίηση Καταστατικού]	2/1986, 3
“Τακτική Γενική Συνέλευση. Λογοδοσία πεπραγμένων 1985. Απολογισμός του Ταμία. Νέα σύνθεση Δ.Σ. των Φύλων. Πρόγραμμα εκδηλώσεων μηνών Μαΐου-Ιουνίου 1986”	2/1986, 4-12
“Νέα μέλη του Σωματείου μας”	3/1986, 31-32
“Πεπραγμένα 1986”	1/1987, 16-21
“Λόγος Προέδρου κ. Νίκου Ρωκ-Μελά κατά την Γεν. Συνέλευση 23/3/1987”	2/1987, 3-4
Μαρία Δοξιάδη, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1986”	2/1987, 4-6
“Απολογισμός Ταμία”	2/1987, 7
“Νέα σύνθεση Δ.Σ. των Φύλων”	2/1987, 8
“Πρόγραμμα εκδηλώσεων”	2/1987, 9
“Πρόγραμμα εκδηλώσεων Μαΐου-Ιουνίου 1987”	2/1987, 10
“5-8 Ιουνίου, Εκδομή Καθάλα-Θάσο-Φιλίππους-Ξάνθη. 26-28 Ιουνίου 1987, Εκδομή στη Μυτιλήνη”	2/1987, 10-11
Λίλα ντε Τσάβες, “Μελλοντικοί προγραμματισμοί”	2/1987, 14-15
“Νέα μέλη”	2/1987, 15-16
“Ημερήσια εκδομή στην Άνδρο-Επίσκεψη Μουσείων”	3/1987, 24
“Δωρεές των Φύλων”	3/1987, 28-29
Ειρήνη Καλλιγά, “Το έργο των Φύλων”	4/1987, 6
Μανόλης Χατζηδάκης, “Η αρχή των Φύλων”	4/1987, 6-8
Αγγελος Δεληθοριάς, “Για τα τριαντάχρονα των Φύλων”	4/1987, 8
“Ιδρυτικά μέλη του Σωματείου”	4/1987, 9

Αίλα ντε Τσάδες, “Το χρονικό μιας φιλίας 1957-1987”	4/1987, 9
Αμαλία Μεγαπάνου	4/1987, 10
Σοφία Δοανίδου, “Πώς ιδρύθηκε το Σωματείο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη”	4/1987, 11-12
Α. Βουρλούμης	4/1987, 12-13
Γ.Ν. Σπέντσας, “Αυτοκριτική μιας προεδρίας”	4/1987, 13-15
Στέλιος Κνιθάρης	4/1987, 16
“Εφυγαν από κοντά μας”	1/1988, 8
Νίκος Ρωκ-Μελάς, “Γεν. Συνέλευση 29-3-88”	2/1988, 3-4
“Απολογισμός του Ταμία”	2/1988, 5
Κωνσταντίνος Τσαμαδός, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1987”	2/1988, 6-8
“Νέα σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων”	2/1988, 9
“Εκδρομή στη Σικελία”	3/1988, 3-4
“Εφυγαν από κοντά μας”	1/1989, 21
“Τακτική Γενική Συνέλευση. Σύντομος χαιρετισμός του αποχωρούντος από το Συμβούλιο των Φίλων, κυρίου Κ. Τσαμαδού”	2/1989, 3-4
Λένα Χατζηπέτρου, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1988”	2/1989, 5-6
“Δελτίο τύπου” [Νέα σύνθεση Δ.Σ. των Φίλων]	2/1989, 7
Λένα Χατζηπέτρου, “Η Γενική μιας Συνέλευση. Λογοδοσία Προέδρου”	1990, 27-28
Εύη Παυλώφ, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1989”	1990, 28-30
Σύλβιαν Μετσοβίτη, “Εντυπώσεις από την εκδρομή της Ισπανίας. Άνοιξη 1990”	1990, 30-35
Κατερίνα Κορρέ-Ζωγράφου [Ομιλία στη Γενική Συνέλευση]	1991, 24-26
Εύη Παυλώφ, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1990”	1991, 26-27
Εύη Παυλώφ, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1991”	1992, 5-7
“Νέα σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων”	1992, 8
Κ. Τσαμαδός, “Γενική Συνέλευση Φίλων. Λογοδοσία πεπραγμένων 1992”	1/1993, 20-21
Μαρία Σινούρη, “Λογοδοσία Πεπραγμένων 1992”	1/1993, 22-23
“Νέα σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων”	1/1993, 23
Ιωάννης Γρηγοριάδης, “Γενική Συνέλευση Φίλων”	1995, 5-6
Ανθή Βαλσαμάκη, “Λογοδοσία πεπραγμένων 1994”	1995, 6-8
Μαρία Χωραφά, “Απολογισμός Ταμία”	1995, 8-9
“Νέα σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων”	1995, 10
“Από την εκδήλωση στο Μέγαρο Μουσικής”	1995, 11-17
“Γενική Συνέλευση Φίλων Μουσείου Μπενάκη 11 Μαρτίου 1996”	1996, 3-4
“Ομιλία της Γενικής Γραμματέως Καίτης Κόντου στη Γενική Συνέλευση των ‘Φίλων του Μουσείου Μπενάκη’ στις 31/3/97”	1997, 3-4
“Διοικητικό Συμβούλιο 1997-1998”	1997, 4

ΙΒ. Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη στην Αμερική

Αρ. Τεύχους/Έτος,Σελ.

“Επίσκεψη του Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη στην Αμερική”

3/1987, 6-7

“Τα νέα των Φίλων του Μ.Μ. της Αμερικής”

2/1988, 10-11

Γ. Ελληνική Ομοσπονδία Σωματείων Φίλων Μουσείων (ΕΟΣΦΙΜ)

Αρ. Τεύχους/Έτος,Σελ.

“Ε.Ο.Σ.Φ.Ι.Μ.”

2/1987, 12-14

Στέλιος Κνιθάρης, “Ο Διαγωνισμός των νέων της FMAM”

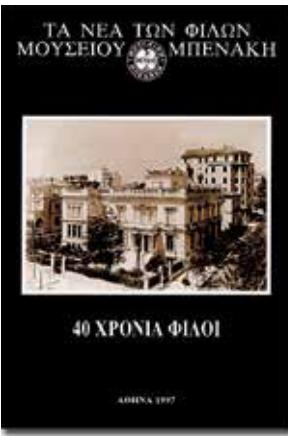
3/1987, 5

Στέλιος Κνιθάρης, “Νέα από την ΕΟΣΦΙΜ”

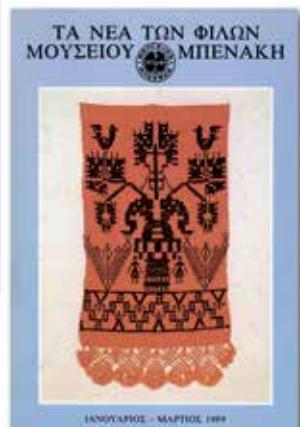
4/1988, 3

Ελευθερία Ντάνου, “Νέα από την ΕΟΣΦΙΜ”

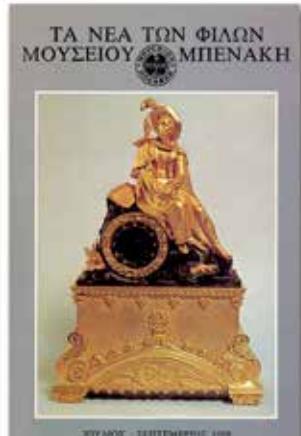
1992, 8-10

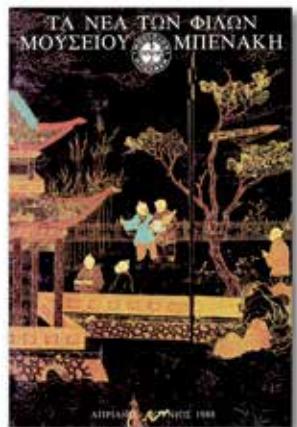
1997

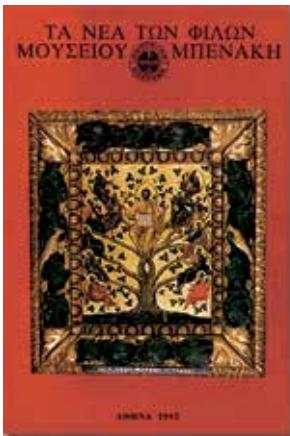
1/1989

3/1988

2/1988

1992

ΙΔ. Διεθνής Ομοσπονδία Φίλων Μουσείων (ΔΟΦΙΜ)

Αρ. Τεύχους/Έτος, Σελ.

“Διεθνής Ομοσπονδία Φίλων Μουσείων (ΔΟΦΙΜ) (“World Federation of Friends of Museums”)”	1/1984, 12
“Διεθνές Συνέδριο Σωματείων Φίλων Μουσείων”	1/1984, 12
“5ο Συνέδριο ΔΟΦΙΜ”	2/1984, 14
“Ε’ Συνέδριο της ΔΟΦΙΜ στο Παρίσι”	3/1984, 13-15
“ΔΟΦΙΜ”	1/1985, 19
“Με τα ξένα μουσεία [Εγγραφή των Φίλων ως αντεπιστέλλοντος μέλους]”	2/1985, 20
Νίκος Ρωκ Μελάς, “ΔΟΦΙΜ (Διεθνής Ομοσπονδία Φίλων Μουσείων)”	4/1985, 15
“ΔΟΦΙΜ”	2/1986, 7
Λίλα ντε Τσάρες, “Το συμπόσιο του Νοεμβρίου”	3/1986, 13-14
[Διεθνές Συμπόσιο “Το Μουσείο και οι Φίλοι του” (23-24/11/1986)]	1/1987, 4-15
“6ο Διεθνές Συνέδριο Φίλων των Μουσείων”	2/1987, 12
“6ο Διεθνές Συνέδριο Φίλων Μουσείων. Τορόντο 15-19 Ιουνίου 1987”	3/1987, 4
Λίλα ντε Τσάρες, “Νέος πρόεδρος της FMAM”	3/1988, 2
Α.Ι. Φρυδάς, “Νέα από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Φίλων του Μουσείου”	2/1989, 8

ΙΕ. Ποικίλα

Αρ. Τεύχους/Έτος, Σελ.

“Μετάκληση ξένων εμπειρογνωμόνων. Προληπτική προστασία”	3/1984, 3
“Τι είναι το ICCROM”	3/1984, 4
“Προληπτική προστασία. Η έκθεση του ICCROM”	4/1984, 3-4
Σοφία Ρωκ-Μελά, “Ενα Μουσείο γεννιέται: Το Παιδικό Μουσείο”	3/1987, 24-26
Τέτη Χατζηνικολάου, “Η νέα μουσειολογία. Από τη θεωρία στην πράξη”	3/1987, 27-28
Άγγελος Δεληθορρίας, “Πρέπει να πολλαπλασιαστούν οι Φίλοι της Αγγλικής Σχολής στην Αθήνα”	2/1988, 9-10
Αννα Αγγέλου Σικελιανού, “Από την πείρα μιας ανυφάντρας”	3/1988, 26-32
“Αναπαλαίωση της έπαυλης Νικολάου Μ. Μπενάκη στη Νέα Ορλεάνη των Η.Π.Α.”	1/1989, 11-12
Μ.Β. Παυλίδης, “Ο πολιτιστικός ρόλος των μουσείων. Επικοινωνιακά και οικονομικά προβλήματα”	1/1989, 24-28
Ιωάννης Γεωγοργιάδης, “Ακόμη ένας δωρητής Μπενάκης”	1995, 18
Μάρω Καρδαμίτση Αδάμη, “I.C.A.M. 9”	1998, 41-42

Λίνος Γ. Μπενάκης – Σταύρος Ι. Αρδανιτόπουλος

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Ηνέα χρονιά 2003 εγκαινιάστηκε με την κατά γενική ομολογία επιτυχημένη κοπή της πίττας, την οποία διοργάνωσε η ΕΟΣΦΙΜ στο θαυμάσιο χώρο του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών στις 20 Ιανουαρίου. Στην εκδήλωση, όπου παραδόθηκαν περισσότερα από 250 άτομα, δόθηκαν τιμητικές διακρίσεις στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης και στους σημαντικότερους δωρητές και χορηγούς του:

- Γεώργιο Οικονομόπουλο, για τη δωρεά 1.450 αντικειμένων ανεκτίμητης αξίας
- Ντόρις Παπαστράτου, για την παραχώρηση μιας μοναδικής συλλογής χάρτινων εικόνων
- Carrefour-Μαρινόπουλος Α.Ε. για τη χορηγία 200.000.000 δρχ.
- Γεώργιο Τσολοξίδη, για τη δωρεά της περιφημης ομώνυμης συλλογής.

Επίσης, τιμήθηκε το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας, ένα νέο αλλά εξαιρετικό μουσείο της χώρας μας, το οποίο έχει δράσευθει από την Europa Nostra.

Η ΕΟΣΦΙΜ εγκαινιάζει με τη δράσευση αυτή, αρχής γενομένης από τα Βυζαντινά Μουσεία Βορείου Ελλάδος, ένα νέο δρόμο για τα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου μας, ως ελάχιστο φόρο τιμής στα ιδρύματα, τα μουσεία, τους δωρητές, αλλά και τους εθελοντές, που συχνά μένουν άγνωστοι, αναγνωρίζοντας έμπρακτα το έργο και την προσφορά τους. Στόχος είναι η πρωτοβουλία αυτή, που έγινε θετικότατα αποδεκτή, να καταστεί θεσμός. Κατά τη δράσευση μίλησαν και παρουσίασαν τις συλλογές των μουσείων τους η Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, Αναστασία Τούρτα, και ο Διευθυντής του Βυζαντινού Μουσείου Βέροιας, Αντώνης Πέτρος. Επίσης παρουσιάστηκε η Συλλογή Γ. Οικονομοπούλου από τη σύζυγό του, Αναστασία Οικονομοπούλου, και η Συλλογή Γ. Τσολοξίδη από την κόρη του, Μάτα Τσολοξίδη-Ζησιάδη. Μέρος της συλλογής αυτής θα εκτεθεί τον προσεχή Οκτώβριο στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών.

Τη λαμπρή εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Διευθυντής του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών, Δημήτρης Κωνστάντιος, ο Διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη, καθηγητής Άγγελος Δεληδοριάς, ο Διευθυντής του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, καθηγητής Νικόλαος Σταμπολίδης, η Πρόεδρος των Φίλων του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, Ασπασία Λεβέντη, και το ξεύγος Βλ. Φρυσίδα ως νέα μέλη της ΕΟΣΦΙΜ, οι πρέσβεις Αργεντινής, Μάλτας, Λουξεμβούργου, Περού, Χιλής, ο Α' Σύμβουλος

της Ελεύτερης Προεδρείας, εκπρόσωποι των Σωματείων Φίλων Μουσείων, εκπρόσωποι των δωρητών, πολλοί Αθηναίοι από το χώρο της τέχνης και του πολιτισμού και εκπρόσωποι Σωματείων που επιθυμούν να ενταχθούν στην Ομοσπονδία.

Η Πρόεδρος του Μουσείου Κυκλαδικής και Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης, Ντόλη Γουλανδρή, απέστειλε ευγενική χορηγία για τους σκοπούς της ΕΟΣΦΙΜ. Επίσης χαρετισμό και ευχές έστειλε η Δήμαρχος Αθηναίων, Ντόρα Μπακογιάννη. Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στο Διευθυντή του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, Δ. Κωνστάντιο, για τη γενναιόδωρη φιλοξενία του, στο Διευθυντή Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων, Λ. Γεωργακόπουλο, και στον Πρόεδρο των Φίλων του Β.Χ.Μ., Ιω. Λαμπάκη, στους χορηγούς Γ. Μπουτάρη και Floris-Special Events, καθώς και στο γλύπτη Παύλο Κουγιουμτζή, που προσέφερε τα μπρούντζινα αγαλματίδια των τιμητικών διακρίσεων. Το πρωτότυπο, ο “Προμηθέας Πυρφόρος”, ύψους 7 μ., κοσμεί σήμερα τη Βιβλιοθήκη της Αλεξανδρείας.

Ως γνωστόν, άξονας των προσπαθειών της ΕΟΣΦΙΜ είναι η στήριξη και η διεύρυνση του θεμού των Φίλων των Μουσείων παρέχοντας τεχνογνωσία σε όσο το δυνατόν περισσότερα μουσεία της χώρας μας. Μέσα σε αυτό το πνεύμα των προσπαθειών της ΕΟΣΦΙΜ, που επιδιώκει να δίνει ζωντανά το παρόν της όσο το δυνατόν συγχόνευση στα διεθνή πολιτιστικά και πολιτισμικά συμβούλια, συνέδρια και fora προβάλλοντας την τόσο πλούσια πολιτιστική και μουσειακή κληρονομιά της χώρας μας, η γράφουσα συμμετείχε εκπρόσωπάντας την Ελλάδα στο ετήσιο Συμβούλιο των Ομοσπονδιών Φίλων των Μουσείων των κρατών της Ευρώπης που πραγματοποιήθηκε στο Μιλάνο στις 28-30 Μαρτίου 2003.

**Από την Ημερίδα στο Ε.Ι.Ε.: Δημ. Κωνστάντιος,
Δημ. Πλάντζος, Άλκ. Χωρέ-
μη, Β. Κουταβά-Δεληδορ-
ιά, Αγγ. Δεληδοριάς, Εμ-
μ. Μιχρογιαννάκης**

Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης σε γενικές γραμμές ήταν:

- Οι προβληματισμοί και οι τρόποι προσέγγισης του κοινού των μουσείων μέσα από τα νέα δεδομένα και το πνεύμα της παγκοσμιοποίησης
- Ο ρόλος των Φίλων στην εξεύρεση χορηγών (πρόσλημα που παραμένει ακανθώδες για όλα τα κράτη της Ευρώπης)
- Ο ρόλος των Φίλων στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων στη σύγχρονη κοινωνία.

Κατά την ανταλλαγή απόψεων για το ρόλο των Φίλων στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων φάντηκε πόσο η Ελλάδα είναι ευαισθητοποιημένη, αλλά και ιδιαίτερα αποτελεσματική έναντι των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών στο χώρο αυτό. Η εισήγηση που έκανε η γράφουσα βασίστηκε μεταξύ άλλων και στην προσωπική εμπειρία που είχε στη δημιουργία και στήριξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Φίλων του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης ως ιδρυτικό μέλος, Γενική Γραμματεύς και μετέπειτα Πρόεδρος του Σωματείου, που ιδρύθηκε το 1990, με υπεύθυνη την τότε επικελήτρια του Μουσείου και τώρα Καθηγήτρια του Ιονίου Πανεπιστημίου, Ευρυδίκη Αντζουλάτου-Ρετσίλα.

Παράλληλα η ΕΟΣΦΙΜ διοργάνωσε στις 18 Απριλίου ημερίδα στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών με θέμα **Εθελοντισμός και οι Φίλοι των Μουσείων στην Ολυμπιάδα του 2004. Προσδοκίες και Προοπτικές**. Η ημερίδα αυτή, που τέθηκε υπό την αιγίδα του Δήμου Αθηναίων, διοργανώθηκε μέσα στα πλαίσια της επικοινωνίας της Ομοσπονδίας με τα μέλη της και το ευρύτερο κοινό, ιδιαίτερα εφέτος που το ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων), στην καθιερωμένη ετήσια ημέρα εορτασμού των Μουσείων στις 18 Μαΐου έχει ως θέμα: "Οι Φίλοι και τα Μουσεία". Η ημερίδα στέφθηκε από επιτυχία. Στην πρώτη ενότητα, με θέμα: "Το Μουσείο και οι Φίλοι. Προσδοκίες", χαιρετισμούς απήρθυναν η Πρόεδρος Λίλα ντε Τσάβες, η Αντιδήμαρχος Κέλλη Μπουνδάρα και η Πρόεδρος του ICOM, Τέτη Χατζηνικολάου. Η δεύτερη ενότητα έφερε τον τίτλο: "Το Μουσείο και οι Φίλοι. Προοπτικές". Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε από τη θέση αυτή τους Διευθυντές Μουσείων, Εφορειών και Ιδρυμάτων, κ.Α' Άγγ. Δεληδοριά, Δ. Κωνστάντιο, Δ. Ευγενίδου, Άν. Καρέτση, Μαρ. Ντελαμότ, Ν. Παπαντωνίου, Άλκ. Χωρέμη και Μ. Χαριτάτο, τον κ. Δ. Πλάντζο, τους καθηγητές κ.β. Β. Κουταβά-Δεληδοριά, Τζ. Γουήλ-Μπαδιεριτάκη, Εμμ. Μικρογιαννάκη, Μ. Καρδαμίτη-Αδάμη και Ευρ. Αντζουλάτου-Ρετσίλα, τους Προέδρους των Σωματείων Φίλων, κ.Κ. Ηλιόπουλο, Στ. Χρυσοχόου, Κ. Γαλάνη και Φρ. Πιλαδάκη, καθώς και την κ. Ρ. Παπαδοπούλου για τις εύστοχες προτάσεις τους και τους προβληματισμούς που έθεσαν. Μέσα από αυτή την πολυφωνία των επαγγελματικών στελεχών μουσείων και Φίλων αναδείχθηκε το πνεύμα της αγαστής συνεργασίας μεταξύ τους και συγχρόνως παρουσιάστηκαν τα υπαρκτά προβλήματα, αλλά και οι λύσεις αναφορικά με το ρόλο και τη δοθεία που μπορούν να προσφέρουν οι Φίλοι με την πολύπλευρη και διαφορή εθελοντική προσφορά τους στο χώρο των μουσείων κατά την περίοδο της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων – μια περίοδο ιδιαίτερα κρίσιμη, που χρειάζεται σωστό προγραμματισμό. Γι' αυτό το λόγο δρισκόμαστε σε επαφή με τους ιθύνοντες του Αθήνα 2004 και θα σας ενημερώσουμε σύντομα. Επίσης κατά την ημερίδα αποφασίστηκε η ΕΟΣΦΙΜ να κάνει διάθημα για τις καταστροφές των μνημείων και των μουσείων του Ιράκ.

Από τις 26 έως τις 30 Μαΐου η Πρόεδρος της ΕΟΣΦΙΜ θα εκπροσωπήσει τη χώρα μας στην ετήσια Γενική Συνέλευση της

Η Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, κυρία Αναστασία Τούρτα, παραλαμβάνει την τιμητική διάκριση από την Πρόεδρο, κυρία Λίλα ντε Τσάβες, παρουσία του Αντιπροέδρου, κυρίου Νίκου Ρωκ-Μελά.

Παγκόσμιας Ομοσπονδίας (WFFM) στο Όσλο της Νορβηγίας, όπου και θα παρουσιάσει το προσχέδιο του Συμβουλίου για τη Γενική Συνέλευση της WFFM στην Αθήνα το Μάιο του 2004.

Η ΕΟΣΦΙΜ απέκτησε δύο νέα μέλη: τους Φίλους του Αρχαιολογικού Μουσείου Κηφισιάς και τους Φίλους της Γλυπτοθήκης Ν. Περαντινού της Πάρου. Έτσι ο αριθμός των μελών της Ομοσπονδίας διπλασιάστηκε μέσα σε δύο χρόνια και σήμερα αριθμεί 38 μέλη, γεγονός που μας δημιουργεί ιδιαίτερη ικανοποίηση, αλλά και ευθύνη.

Λίλα ντε Τσάβες

Ενημερωτικό Δελτίο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη

Πλατεία Φιλικής Εταιρείας 15, 106 74 Αθήνα
Τηλ.: 210-7229958, Fax: 210-7298183, E-mail: friendbm@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή:

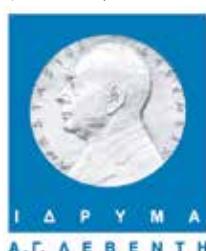
Λίνος Γ. Μπενάκης, Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος,
Λίλα ντε Τσάβες, Εύη Παυλώφ, Άρτεμις Σκουμπουρδή

Υπεύθυνος σύνταξης: Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

Γραμματεία: Μαριέλλα Τσαλδάρη-Βέλιου

Art Director: Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος
Παραγωγή: ARTECH ΕΠΕ

Το παρόν τεύχος του Ενημερωτικού Δελτίου εκδόθηκε με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος **Α. Γ. Λεβέντη**. Ο σημαντικότατος αυτός οργανισμός, με πλούσιο έργο στους τομείς της προστολής, της διάσωσης και της ανάδειξης του πολιτισμού της Κύπρου, αλλά και της Ελλάδας, σε όλο τον κόσμο, και με ευάλιθμες εκδόσεις, πολύτιμες για τη μελέτη της τέχνης και της ιστορίας του Ελληνισμού, αποτελεί προϊόν των προσωπικών ενεργειών και του μόχθου του Αναστασίου Γ. Λεβέντη, πρέσβη της Ελλάδος και της Κύπρου στον ΟΗΕ και την UNESCO επί σειρά ετών, συλλέκτη και φιλάρχου ευπατρίδη.

FOR OUR FOREIGN FRIENDS

FRIENDS' ACTIVITIES

For the first time the semestrial program of activities was ready and sent to our members from as early as last December. Apart from the cutting of the New Year Cake, it included an excellent lecture on Byzantine History given by Dr K. Simopoulos, a great number of guided tours to various sections of the Benaki Museum, as well as to several exhibitions and historical sites in and around Athens. It also included two three-day excursions, one of which has already taken place – in Messinian Mani – with great success. Unfortunately, due to the international crisis, two trips abroad were cancelled; one to Sinai and another to Istanbul, which we hope to realize next season. Furthermore, the Members' Annual General Meeting took place in order to declare the new Board.

Stavros I. Arvanitopoulos

PANEL: "THE MUSEUMS AND THEIR FRIENDS"

On May 16th a panel was organized at the Municipal Gallery of Psychico by the ICOM (International Council of Museums), on the occasion of the International Day of Museums. This year the festivities were dedicated to the Museums' Friends. Our association was represented by the Vice President, Mr. N. Vassilatos, who presented the history and statute of the Friends and the various ways in which they constantly support the Benaki Museum.

ARCHIVES OF NEO-HELLENIC ARCHITECTURE

The Archives of Neo-Hellenic Architecture were founded in 1995, but already comprise an important collection of the works of Architects of the 19th and the 20th centuries consisting of odd written, illustrated or verbal testimonies as well as integral records. This Department of the Benaki Museum covers a very important scientific need, as there are no specialized architectural archives in Greece, neither in the State nor in the private sector, except some scattered material in various state departments and services. The Museum Archives Department organizes exhibitions and gatherings, receives students and researchers, publishes its own material and cooperates with the Architectural Schools and Universities, as well as other similar Institutions in Greece and abroad.

Maro Kardamitsi-Adami

FROM THE HISTORY OF ATHENS

Despite the fact that the Greek State came in existence in 1830, the Acropolis of Athens remained in the hands of the Turks until 1833. On March 31 of that year the Bavarian Guard, under the command of Christopher Neeser, finally took over the fortified rock and upon the instigation of a sailor from Chios and his son, hoisted the Greek flag on the Parthenon. Through the memoirs of Chr. Neesehr, the first commander of Acropolis, we live those moving moments that now complete 170 years since the event.

Artemis Skoumbourdi

FRIENDS' NEWS

With the third and last part, published in this issue, the contents of the 33 issues of the older periodical publication of

"The Friends", have now been indexed. The various articles of scientific, historical and social interest have been classified by subject and chronological order. The first and second parts were published in the issues A'-B'/2002 and Γ'/2002 respectively.

Linos G. Benakis – Stavros I. Arvanitopoulos

NEWS OF THE HELLENIC FEDERATION OF MUSEUMS' FRIENDS

Within the first four months of 2003 the HFFM organized two very important events: first, the cutting of the New Year Cake at the Christian and Byzantine Museum of Athens, during which the Museum of Byzantine Civilization in Salonia and the Byzantine Museum in Verria received an award; moreover, two first-class collections that are hosted in the Byzantine Museum of Salonia, those of G. Economides and G. Tsolosidis, were presented. The second event concerned a meeting held at the National Research Institute, the subject being "Volunteering and the Friends of the Museums during the Olympic Games 2004: Expectations and Prospects". Both events were honored with the presence of well-known personalities of science, letters and arts. The President, Mrs. Lila de Chaves, participated in the annual Meeting of the Federation of the Friends of Museums of all European countries, that was held in Milan. She will also participate in the Annual General Meeting of the WFFM in Oslo.

Lila de Chaves

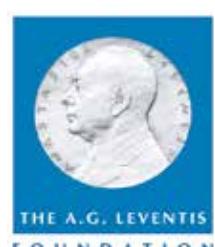
BALKAN WARS

With the two Balkan Wars culminating in the fall of the Ottoman Empire and the revival of the national desires of the Balkan peoples, the hopes of the Greeks in bondage were justified. The Greek State almost doubled itself in geographical area and population. To celebrate the completion of 90 years since the end of these wars, the Historical Archives of the Benaki Museum and the Navy plan an important exhibition and concerts on board of the battleship "Averof" with works by Greek composers, inspired by the Balkan Wars. The interior of this ship is being refurbished especially for this event. The exhibition will last to the end of the Olympic Games 2004.

Maria Dimitriadi

Summary: S.I.A., Translation: M.V., G.V.

This bulletin was kindly sponsored by the A.G. Leventis Foundation.

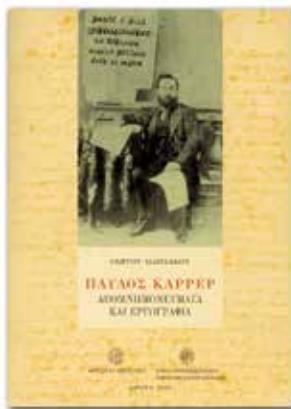

This very important organization - with a proven record in the promotion and preservation of the culture of Cyprus and Greece worldwide and with numerous publications invaluable for the study of the Art and History of Hellenism - is the product of the carrier and enterprise of Anastassios G. Leventis, Ambassador of Greece and Cyprus to the UN and to UNESCO, as well as an avid collector and lover of antiquity.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

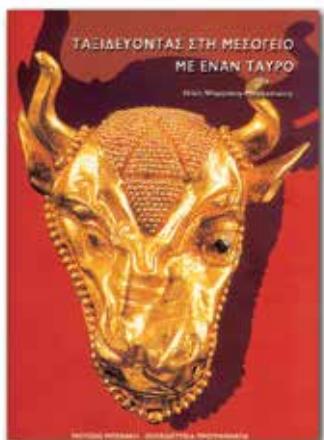
**ΝΑΟΙ ΤΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ**
**Λ. Κουργιαντάκης,
Αθ. Τσίργιαλου**
Μουσείο Μπενάκη (Φωτογραφικό Αρχείο)
Χρόνος έκδοσης: 2003
ISBN: 960-8347-01-7
(ελληνικά)

**ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΡΕΡ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ**
Γ. Λεωτσάκος
Μουσείο Μπενάκη (Ιστορικά Αρχεία), Ιόνιο Πανεπιστήμιο (Τμήμα Μουσικών Σπουδών)
Χρόνος έκδοσης: 2003
ISBN: 960-8347-00-9,
960-86801-3-1
(ελληνικά)

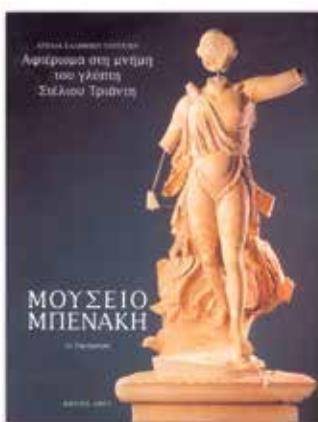
**Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΒΑΛΣΑΜΑΚΗ
ΣΤΗ ΣΚΟΠΕΛΟ
ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ**
Μ. Δημητριάδου
Μουσείο Μπενάκη
(Ιστορικά Αρχεία)
Χρόνος έκδοσης: 2003
ISBN: 960-8452-95-3
(ελληνικά)

**ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ
ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ
ΜΕ ΕΝΑΝ ΤΑΥΡΟ**
N. Ψαρράκη-Μπελεσιώτη
Μουσείο Μπενάκη
(Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων)
Χρόνος έκδοσης: 2003
ISBN: 960-7471-39-2
(ελληνικά)

**ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΑΦΑΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΕΛΛΑΔΑ**
Μουσείο Μπενάκη (Φωτογραφικό Αρχείο)
Χρόνος έκδοσης: 2003
ISBN: 960-8452-99-6
(δίγλωσσο: ελληνικά/αγγλικά)

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ.
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ
ΓΛΥΠΤΗ ΣΤΕΛΙΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΣ**
Μουσείο Μπενάκη
Χρόνος έκδοσης: 2002
ISBN: 960-8452-97-X
Χορηγός: Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
και Απαλλοτριώσεων (Τ.Α.Π.Α.)
(ποιητικό: ελληνικά/γαλλικά/γερμανικά/ιταλικά)

**Ο ΜΑΓΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ**
M. Αργυριάδη
Μουσείο Μπενάκη,
Εκδόσεις Αδάμ
Χρόνος έκδοσης: 2003
ISBN: 960-500-427-5
(ελληνικά)

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ 2, 2002
Μουσείο Μπενάκη
Χρόνος Έκδοσης: 2003
ISSN: 1109-4109
Χορηγός:
Unisystems - Συστήματα Πληροφορικής Α.Ε.
(ποιητικό:
ελληνικά/αγγλικά/γερμανικά)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

24 Ιουνίου - 31 Αυγούστου 2003

Οι Ευρωπαίοι: Henri Cartier Bresson

15 Σεπτεμβρίου - 19 Οκτωβρίου 2003

Χάρτες της Κύπρου

29 Οκτωβρίου - 7 Δεκεμβρίου 2003

Γιώργος Μαυροΐδης

24 Ιουνίου - 31 Αυγούστου 2003

Οι Ευρωπαίοι: Henri Cartier Bresson

ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ Κουμπάρη 1, Αθήνα
Δευτέρα, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο: 9:00-17:00, Πέμπτη: 9:00-24:00, Κυριακή: 9:00-15:00
Τηλ. Κέντρο: 210-36.71.000

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Κουμπάρη 1, Αθήνα

Δευτέρα - Παρασκευή: 9:00-15:00 Τηλ.: 210-36.42.216

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ Εμμανουήλ Μπενάκη 38 & Στεφάνου Δέλτα, Κηφισιά

Δευτέρα - Παρασκευή: 10:00-14:00 Τηλ.: 210-80.79.878

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ Πλατεία Φιλικής Εταιρείας 15, Αθήνα

Δευτέρα - Παρασκευή: 9:00-15:00 (κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης) Τηλ.: 210-72.11.033

ΑΡΧΕΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ Βαλαωρίτου 4, Αθήνα

Δευτέρα - Τετάρτη: 10:00-13:00 (κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης) Τηλ.: 210-36.28.164